



Człowiek najlepsza inwestycja...

PRAKTYKA TO NAJLEPSZY NAUCZYCIEL.  
USUS MAGISTER EST OPTIMUS.

# EKONOMISTA

- program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz  
instruktorów praktycznej nauki zawodu -

## MODELOWY PROGRAM PRAKTYK oraz SUPLEMENT

„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów  
zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.



# MODELOWY PROGRAM PRAKTYK

## dla nauczycieli przedmiotów ekonomicznych, instruktorów praktycznej nauki zawodu w zawodach ekonomicznych

### ZAŁOŻENIA

*Założenia do opracowania niniejszego programu zostały oparte **na nowej podstawie programowej** (Rozporządzenie MEN z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach) oraz na wnioskach nauczycieli uczących przedmiotów ekonomicznych, a także egzaminatorów egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w zawodach: technik ekonomista i technik rachunkowości.*

*Modelowy Program Praktyk zakłada realizację praktyk trwających 10 dni, po 8 godzin dziennie. Zgodnie z założeniami projektu, praktyki będą realizowane w okresie od 01.05.2012 r. do 31.12.2014 r. i obejmą wsparciem 260 nauczycieli przedmiotów zawodowych i instruktorów praktycznej nauki zawodu szkół o profilu ekonomicznym z terenu całej Polski.*

*Do roku 2014 Modelowy Program Praktyk zostanie upowszechniony w blisko 450 szkołach o profilu ekonomicznym z terenu całej Polski.*

### WPROWADZENIE

Celem kształcenia zawodowego jest przygotowanie uczących się do życia w warunkach współczesnego świata, wykonywania pracy zawodowej i aktywnego funkcjonowania na zmieniającym się rynku pracy.

Zadania szkoły i innych podmiotów prowadzących kształcenie zawodowe oraz sposób ich realizacji są uwarunkowane zmianami zachodzącymi w otoczeniu gospodarczo-społecznym, na które wpływają w szczególności: idea gospodarki opartej na wiedzy, globalizacja procesów gospodarczych i społecznych, rosnący udział handlu

**„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.**



międzynarodowego, mobilność geograficzna i zawodowa, nowe techniki i technologie, a także wzrost oczekiwań pracodawców w zakresie poziomu wiedzy i umiejętności pracowników.

W procesie kształcenia zawodowego są podejmowane działania wspomagające rozwój każdego uczącego się, stosownie do jego potrzeb i możliwości, ze szczególnym uwzględnieniem indywidualnych ścieżek edukacji i kariery, możliwości podnoszenia poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych oraz zapobiegania przedwczesnemu kończeniu nauki. Szkoły i inne podmioty, prowadzące kształcenie zawodowe, dokonują bieżącej oceny stopnia osiągnięcia przez uczących się zakładanych efektów kształcenia oraz ich przygotowania do potwierdzania kwalifikacji zawodowych. System egzaminów potwierdzających kwalifikacje w zawodzie umożliwia oddzielne potwierdzanie w toku kształcenia każdej kwalifikacji wyodrębnionej w zawodzie.

Niniejszy modelowy program ma pomóc nauczycielom w przygotowaniu uczniów do przyszłej pracy oraz do osiągnięcia sukcesu podczas egzaminów potwierdzających uzyskanie kwalifikacji w zawodach ekonomicznych, tj.:

### 1. Technik ekonomista (331403)

Kwalifikacja I - planowanie i prowadzenie działalności w organizacji

Kwalifikacja II - prowadzenie rachunkowości

### 2. Technik rachunkowości (431103)

Kwalifikacja I - prowadzenie rachunkowości

Kwalifikacja II - rozliczanie wynagrodzeń i danin publicznych

## ADRESACI PROGRAMU

Program skierowany jest do **nauczycieli przedmiotów zawodowych ekonomicznych** i do **instruktorów praktycznej nauki zawodu** szkół ponadgimnazjalnych i policealnych pracujących w szkołach o profilu ekonomicznym z terenu całej Polski.

„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.



## PRZEDSIĘBIORSTWA

Praktyka może być odbywana w przedsiębiorstwach:

- 1. produkcyjnych,**
- 2. handlowych**
- 3. usługowych**
- 4. mieszanych**, np. produkcyjno-usługowych, handlowo-usługowych.

Główny model funkcjonowania tych firm jest podobny, jednak każda z nich działa w innych warunkach lokalnego środowiska gospodarczego, w oparciu o inny system zarządzania, specyficzną politykę rachunkowości oraz wyodrębnione przez siebie struktury organizacyjne. Wszystko to zależy od wielkości firmy, przedmiotu działalności, zakresu/skali działania, obszaru rynku docelowego, struktury kadrowej, kapitałowej itp.

W realizacji praktyki drugorzędne znaczenie ma przedmiot działalności, procesy technologiczne i ich organizacja, a także procesy pomocnicze, które obejmują właściwe dla danego rodzaju firmy czynności, tj.: przygotowanie produkcji, transport, kontrola jakości, magazynowanie, sprzedaż, marketing itp.

Ważne jest, aby praktykant miał możliwość jak najpełniejszej realizacji programu praktyki pod kątem celowo dobranych zagadnień ekonomicznych. Wskazane jest, aby firma posiadała w swoim zapleczu administracyjno-ekonomiczno-księgowym pion, dział lub komórki organizacyjne zapewniające wykonywanie czynności przez praktykanta wskazanych w programie, zapewniając tym samym osiągnięcie celów i efektów projektu „EKONOMISTA”.

**„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.**



Modelowy program praktyk zakłada realizację praktyk w następujących działach:

<b>PION/DZIAŁ/KOMÓRKA</b>	<b>ORIENTACYJNA LICZBA GODZIN PRAKTYKI</b>
<b>Sekretariat</b>	<b>8</b>
<b>Zaopatrzenie</b>	<b>16</b>
<b>Marketing</b>	<b>8</b>
<b>BHP</b>	<b>8</b>
<b>Zbyt</b>	<b>8</b>
<b>Kadry</b>	<b>8</b>
<b>Księgowość</b>	<b>24</b>
<b>RAZEM</b>	<b>80 godzin = 10 dni</b>

Kolejność realizacji zadań przewidzianych w każdym z działów jest dowolna, a przydział praktykantów do poszczególnych struktur może być dostosowany do organizacji pracy w danej firmie. Jednak kolejność zadań w danej firmie powinna być kreślona przez opiekuna praktykantów na początku praktyki w planie przejścia praktykanta przez wydziały tak, aby zapewnić realizację praktyk zgodnie z regulaminem stanowiącym integralny element modelowego programu praktyk.



## CELE KLUCZOWE PROGRAMU

1. Podniesienie poziomu kwalifikacji praktycznych i dydaktycznych nauczycieli przedmiotów zawodowych i instruktorów praktycznej nauki zawodu szkół o profilu ekonomicznym.
2. Poznanie specyfiki na rzeczywistych stanowiskach pracy w branży związanej z kierunkiem kształcenia realizowanym w szkole przez nauczycieli przedmiotów zawodowych, nauczycieli praktycznej nauki zawodu oraz kierowników kształcenia praktycznego.
3. Weryfikacja wiedzy teoretycznej poprzez uczestnictwo w praktykach.
4. Wymiana doświadczeń w zakresie dobrych praktyk nauczycieli i instruktorów praktycznej nauki zawodu.
5. Wzrost kompetencji zawodowych nauczycieli przedmiotów ekonomicznych poprzez poszerzenie wiedzy teoretycznej o wiedzę praktyczną oraz możliwość aktualizowania swojej wiedzy przez bezpośredni kontakt z rzeczywistym środowiskiem pracy.

**„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.**



## ZADANIA I CZYNNOŚCI BENEFICJENTA OSTATECZNEGO (PRAKTYKANTA)

Dział	Zakres zadań i czynności realizowanych przez BO	Orientacyjna liczba godzin
<b>SEKRETARIAT</b>	<p><b>Beneficjent ostateczny:</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Poznaje strukturę organizacyjno-prawną przedsiębiorstwa;</li> <li>2. Obsługuje sprzęt i urządzenia biurowe;</li> <li>3. Obserwuje kontakty z przedsiębiorstwami i instytucjami; występującymi w branży i powiązania między nimi;</li> <li>4. Korzysta z programów komputerowych w pracy biurowej;</li> <li>5. Uczestniczy w przygotowywaniu standardowych form korespondencji służbowej;</li> <li>6. Obserwuje prace związane z przygotowaniem spotkań służbowych;</li> <li>7. Obserwuje sposoby gromadzenia i przechowywania dokumentów;</li> </ol>	<b>8</b>
<b>ZAOPATRZENIE / ZAKUPY</b>	<p><b>Beneficjent ostateczny:</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Obserwuje współpracę firmy z różnymi przedsiębiorstwami z branży;</li> <li>2. Analizuje współpracę z kontrahentami i innymi podmiotami otoczenia zewnętrznego;</li> <li>3. Obserwuje negocjacje warunków porozumień w zakresie dostaw surowców, materiałów, narzędzi i innych środków produkcji;</li> <li>4. Zapoznaje się z zakresem spraw związanych z obrotem materiałami;</li> <li>5. Sporządza dokumenty związane z obrotem materiałami, towarami i wyrobami gotowymi oraz środkami pieniężnymi;</li> <li>6. Zapoznaje się z rodzajami zapasów w celu zachowania ciągłości produkcji i sprzedaży oraz analizuje stosowane w przedsiębiorstwie wskaźniki rotacji zapasów;</li> </ol>	<b>16</b>

**„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.**



MARKETING/PROMOCJA	<b>Beneficjent ostateczny:</b> <ol style="list-style-type: none"><li>1. Identyfikuje działania marketingowe/promocyjne prowadzonej działalności;</li><li>2. Zapoznaje się z metodami i zakresem gromadzonych informacji o rynku;</li><li>3. Analizuje stosowane strategie marketingowe/działania promocyjne;</li><li>4. Obserwuje metody badań statystycznych stosowanych przez firmę oraz określa ich przydatność;</li><li>5. Zapoznaje się i ocenia sposób organizacji pracy w komórce marketingu/promocji;</li><li>6. Analizuje przykładową kampanię marketingową/działanie promocyjne i jej efekty;</li></ol>	8
KOMÓRKA ds. BHP	<b>Beneficjent ostateczny:</b> <ol style="list-style-type: none"><li>1. Identyfikuje zagrożenia dla zdrowia i życia człowieka oraz mienia i środowiska związane z wykonywaniem zadań zawodowych w poszczególnych działach/komórkach /stanowiskach;</li><li>2. Określa skutki oddziaływania czynników szkodliwych na organizm człowieka;</li><li>3. Zapoznaje się z zasadami organizowania i procedurami udzielania pierwszej pomocy poszkodowanym w wypadkach przy pracy oraz w stanach zagrożenia zdrowia i życia;</li><li>4. Zapoznaje się z wymogami organizacji stanowisk pracy zgodnie z obowiązującymi wymaganiami ergonomii, przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony przeciwpożarowej i ochrony środowiska;</li><li>5. Gromadzi informacje na temat stosowania środków ochrony indywidualnej i zbiorowej podczas wykonywania zadań zawodowych;</li></ol>	8





<b>ZBYT/ DZIAŁ SPRZEDAŻY</b>	<b>Beneficjent ostateczny:</b> <ol style="list-style-type: none"><li>1. Zapoznaje się ze stosowanymi w firmie wybranymi metodami kalkulacji cen sprzedaży;</li><li>2. Zapoznaje się z programami komputerowymi wspomagającymi prowadzenie zbytu;</li><li>3. Uczestniczy w sporządzaniu i kontroli dowodów księgowych oraz kwalifikowaniu ich do księgowania;</li><li>4. Zapoznaje się z formami rozliczeń, które stosuje firma;</li><li>5. Analizuje współpracę z kontrahentami i innymi podmiotami otoczenia zewnętrznego w zakresie zbytu;</li></ol>	<b>8</b>
<b>KADRY/ DZIAŁ PERSONALNY</b>	<b>Beneficjent ostateczny:</b> <ol style="list-style-type: none"><li>1. Zapoznaje się z istniejącymi w firmie regulaminami dotyczącymi pracowników, np. regulaminem pracy, wynagradzania, oceny pracownika itp.</li><li>2. Zapoznaje się z dokumentacją dotyczącą rekrutacji, zatrudnienia i przebiegu pracy pracowników;</li><li>3. Uczestniczy w obliczaniu przykładowego wynagrodzenia według różnych systemów płac i z tytułu różnych umów;</li><li>4. Uczestniczy w obliczaniu przykładowej zaliczki na podatek dochodowy od wynagrodzeń wypłacanych osobom fizycznym;</li><li>5. Analizuje przykładowe listy płac;</li><li>6. Analizuje przykładowe deklaracje z tytułu ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych oraz deklaracje i zeznania podatkowe dotyczące podatku dochodowego od osób fizycznych w związku z wypłacaniem wynagrodzeń;</li><li>7. Oblicza i interpretuje wskaźniki dotyczące zatrudnienia (wskaźnik fluktuacji, absencji itp.) i wynagrodzeń;</li></ol>	<b>8</b>



<b>KSIĘGOWOŚĆ</b>	<p><b>Beneficjent ostateczny:</b></p> <ol style="list-style-type: none"><li>1. Zapoznaje się z organizacją pracy w dziale księgowości oraz zasadami polityki rachunkowości stosowanej w danym przedsiębiorstwie;</li><li>2. Zapoznaje się z planem kont obowiązującym w firmie;</li><li>3. Obserwuje, w jaki sposób firma gromadzi i opracowuje informacje o realizacji zadań poszczególnych działów, niezbędne do analizy ekonomicznej i sprawozdawczości;</li><li>4. Ocenia sposób selekcji danych statystycznych pod kątem ich przydatności analitycznej i decyzyjnej;</li><li>5. Rozróżnia metody, rodzaje i etapy analizy ekonomicznej stosowane w przedsiębiorstwie;</li><li>6. Poznaje podstawowe miary oraz wskaźniki analizy ekonomicznej, które wykorzystuje dana firma;</li><li>7. Zapoznaje się z dokumentacją inwentaryzacji dokonywanych w przedsiębiorstwie;</li><li>8. Zapoznaje się ze stosownymi programami komputerowymi wspomagającymi działanie księgowości;</li><li>9. Identyfikuje aktywa i pasywa w danym przedsiębiorstwie;</li><li>10. Obserwuje, w jaki sposób firma stosuje zasady regulujące prowadzenie rachunkowości;</li><li>11. Analizuje strukturę i zakres dostępnego w danej firmie jednostkowego sprawozdania finansowego;</li><li>12. Analizuje sporządzane w danej firmie ewidencje i deklaracje podatkowe i rozliczenia z ZUS;</li><li>13. Zapoznaje się z obiegiem dokumentów księgowych w firmie od momentu wpływu ich do firmy do zaksięgowania na koncie i wypłaty.</li></ol>	<b>24</b>
-------------------	---	-----------



## WARUNKI NIEZBĘDNE DO REALIZACJI PROGRAMU

Aby program mógł być właściwie zrealizowany konieczne jest:

1. Wytypowanie przez organizatora właściwych przedsiębiorstw, jako miejsc realizacji praktyki.
2. Zapewnienie dostępu praktykanta do działów lub komórek organizacyjnych, w których będzie możliwość realizacji zaplanowanych zadań i czynności.
3. Udostępnienie dokumentów, programów komputerowych i innych narzędzi pracy praktykantom.
4. Efektywna organizacja realizacji planu przejścia przez działy/stanowiska.
5. Właściwy dobór opiekuna praktykantów w przedsiębiorstwie.
6. Poprawnie prowadzony monitoring i kontrola realizacji programu przez organizatora praktyk.
7. Prawidłowa ewaluacja modelowego programu po każdym etapie realizacji.

**„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.**



## EWALUACJA PROGRAMU

Modelowy program praktyk powinien być traktowany elastycznie i dostosowywany do indywidualnych potrzeb praktykanta lub wyodrębnionej grupy praktykantów. W tym celu, przed odbyciem praktyk, BO zobowiązany jest do wypełnienia Arkusza Pomiaru Kompetencji, w którym określi poziom swoich umiejętności wyjściowych. Dla organizatora praktyk badanie to będzie jednocześnie wskazaniem obszaru preferencji poszczególnych praktykantów i wykorzystane zostanie do właściwego doboru miejsca odbywania praktyk.

Podobny Arkusz Pomiaru Kompetencji zostanie przeprowadzony po odbyciu praktyk, a wyniki obu pomiarów porównane w celu wprowadzenia zmian w programie.

Kolejną formą ewaluacji jest Raport z Realizacji Praktyk, w którym praktykant będzie opisywać wykonywane zadania w poszczególnych działach. Raport powinien być prowadzony na bieżąco tak, aby odzwierciedlał rzeczywisty stan wykonywanych prac w danym dziale firmy, a zapisy dokonywane przez praktykantów potwierdzane przez opiekuna praktyk lub osobę nadzorującą pracę w danym dziale.



## PODSUMOWANIE

Modelowy program praktyk opracowany został przez 5 ekspertów:

**Dr inż. Anetta Waśniewska** – adiunkt na Wydziale Przedsiębiorczości i Towaroznawstwa Akademii Morskiej w Gdyni, wykładowca przedmiotów ekonomicznych. Nauczyciel akademickim od 12 lat (staż pracy 17 lat) takich przedmiotów jak: Mikroekonomia, Makroekonomia, Ekonomia menedżerska, Podejmowanie decyzji menedżerskich itp.

**Dr Sebastian Klisz** - dr nauk ekonomicznych specjalność zarządzanie, Wykładowca Politechniki Gdańskiej, Inspektor w RDLP Gdańsk,

**Mgr Marcin Moszczyński** - finansista z ponad 10-letnim doświadczeniem w prywatnych przedsiębiorstwach, przez ponad trzy lata piastował stanowisko dyrektora finansowego, obecnie zajmuje się kontrolingiem finansowym.

**Mgr inż. Jolanta Dykas-Klisz** - nauczyciel przedmiotów ekonomicznych z 15 – letnim stażem pracy (nauczyciel dyplomowany od 6 lat), z doświadczeniem na stanowisku kierowniczym 2006 do chwili obecnej – wicedyrektor, od 2010 r. dyrektor Niepublicznego Liceum Ogólnokształcącego Szkoły Mistrzostwa Sportowego Polskiego Związku Koszykówki we Władysławowie.

**Mgr inż. Elżbieta Margas-Dzwonnik** – nauczyciel przedmiotów ekonomicznych z 18-letnim stażem pracy (nauczyciel dyplomowany od 10 lat), z doświadczeniem na stanowiskach kierowniczych (2003-2008 – wicedyrektor), od 2008r. kierownik kształcenia praktycznego w technikum.

„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.



Autorzy Modelowego programu praktyk, dążąc do pełnej realizacji celu głównego projektu **„EKONOMISTA – pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów ekonomicznych, instruktorów praktycznej nauki zawodu”** oraz celów szczegółowych, wykorzystali w tworzeniu programu swoje wieloletnie doświadczenia w pracy zawodowej oraz kompetencje w pracy pedagogicznej z młodzieżą i edukacją dorosłych. Cennego wsparcia udzielili przedstawiciele instytucji nieedukacyjnych.

Integralnymi częściami Modelowego Programu Praktyk są opracowane przez ekspertów dokumenty stanowiące obudowę dydaktyczno-merytoryczną:

1. Regulamin Realizacji Praktyk
2. Arkusze Pomiaru Kompetencji Praktykantów
3. Raport z Realizacji Praktyki



Załącznik nr 1 do Modelowego Programu Praktyk

## REGULAMIN REKRUTACJI I UCZESTNICTWA W PROJEKCIE

*„EKONOMISTA – pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych i instruktorów praktycznej nauki zawodu”*

### § 1. Definicje

<b>Kandydat/ka</b>	osoba, która zgłosiła się do udziału w projekcie poprzez złożenie wypełnionego i podpisanego formularza zgłoszeniowego.
<b>Uczestnik/uczestniczka</b>	osoba, która została zakwalifikowana do projektu, i która złożyła komplet wymaganych dokumentów.
<b>Biuro projektu</b>	biuro projektu mieści się w Pucku, przy ul. Armii Wojska Polskiego 1A.
<b>Organizator</b>	organizatorem jest Lokalna Grupa Działania Małe Morze z siedzibą w Pucku, ul. Armii Wojska Polskiego 1 A, 84-100 Puck, wpisana do rejestru przedsiębiorców prowadzonego przez Sąd Rejonowy Gdańsk – Północ w Gdańsku, VIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, 80-126 Gdańsk ul. Piekarnicza 10, pod numerem 0000314969, NIP: 587-165-94-08, REGON: 220682325.
<b>Modelowy Program Praktyk</b>	dokument opracowany i sporządzony przez grupę powołanych w tym celu ekspertów.

**„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.**



## **§ 2. Informacje ogólne**

1. Projekt pn. „*EKONOMISTA – pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych i instruktorów praktycznej nauki zawodu*”, zwany dalej „Projektem”, realizowany jest w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (Działanie 3.4. „Otwartość systemu edukacji w kontekście uczenia się przez całe życie”) i współfinansowany jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.
2. Projekt jest realizowany przez Lokalną Grupę Działania Małe Morze zwaną dalej łącznie Organizatorem.
3. Projekt realizowany jest w okresie od 01.01.2012 r. do 31.03.2015 r.
4. Projekt obejmuje wsparciem 260 nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu zatrudnionych w szkołach o profilu ekonomicznym z terenu całej Polski.

## **§ 3. Postanowienia ogólne**

1. Regulamin rekrutacji i uczestnictwa w projekcie (zwany dalej Regulaminem) określa zasady przyjmowania zgłoszeń, procedury kwalifikowania kandydatów do udziału w projekcie, warunki organizacji praktyk oraz ich ukończenia i otrzymania zaświadczenia, procedury postępowania w przypadku rezygnacji z udziału w projekcie w trakcie trwania praktyki oraz prawa i obowiązki Uczestnika i Organizatora.
2. Ogólny nadzór nad realizacją projektu, a także rozstrzygnięcie spraw, które nie są uregulowane niniejszym Regulaminem, należy do Koordynatora projektu.





#### § 4. Uczestnicy/uczestniczki projektu

1. W projekcie mogą wziąć udział osoby zatrudnione w szkołach ponadgimnazjalnych i policealnych o profilu ekonomicznym na podstawie umowy o pracę lub umowy cywilno-prawnej (niezależnie od wymiaru czasu pracy), będące nauczycielami przedmiotów zawodowych lub instruktorami praktycznej nauki zawodu.
2. W projekcie przewiduje się udział 170 kobiet i 90 mężczyzn.

#### § 5. Zgłoszenia i kwalifikacja

1. Zgłoszenia do projektu dokonuje kandydat/ka poprzez wypełnienie i dostarczenie podpisanego formularza zgłoszeniowego do Biura projektu. Wstępne zgłoszenie może być przesłane pocztą elektroniczną na adres e-mail: *rekrutacja-ekonomista@lgd-malemorze.pl* lub faxem na nr 58 774 76 44, jednak ostateczne zgłoszenie musi być dokonane przez dostarczenie oryginału formularza zgłoszeniowego do Biura projektu.
2. Dokumenty rekrutacyjne można pobrać ze strony internetowej projektu: *www.praktyki-ekonomista.pl* lub w Biurze projektu.
3. Po wstępnym zakwalifikowaniu do projektu na podstawie informacji zawartych w formularzu zgłoszeniowym kandydat/ka jest zobowiązany/a dostarczyć podpisany Regulamin oraz następujące dokumenty, stanowiące załączniki do niniejszego Regulaminu:
  - 1) Deklarację uczestnictwa w projekcie,
  - 2) Oświadczenie o wyrażeniu zgody na przetwarzanie danych osobowych,
  - 3) Zaświadczenie o zatrudnieniu.

„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.



4. Rekrutacja będzie trwała w trybie ciągłym. Przez okres od kwietnia 2012 r. do lutego 2015 r.
5. Rekrutacja i kwalifikacja zostaną przeprowadzone zgodnie z polityką równych szans oraz wskaźnikami ilościowymi, które zostały określone we wniosku o dofinansowanie projektu i opisane w §4 pkt. 8 niniejszego Regulaminu. Ponadto, zgodnie z wnioskiem o dofinansowanie projektu pierwszeństwo udziału w projekcie będą miały osoby, które nigdy nie pracowały w zawodzie, a następnie osoby, które w okresie trzech lat poprzedzających przystąpienia do projektu nie pracowały zawodowo.
6. Podjęcie przez Organizatora wstępnej decyzji o kwalifikacji Kandydata/ki do projektu następuje nie później niż na 2 tygodnie przed rozpoczęciem praktyk. Jeśli Kandydat/ka zgłosił się później niż na 2 tygodnie przed rozpoczęciem praktyk na istniejące jeszcze wolne miejsce, wówczas wstępna decyzja zostanie podjęta nie później niż w ciągu dwóch dni roboczych od daty wpłynięcia prawidłowego zgłoszenia.
7. Organizator po stwierdzeniu braku uchybień i zgodność zgłoszenia z kryteriami uczestnictwa zakwalifikowuje Kandydata/kę i wysyła jemu/jej na podany w formularzu zgłoszeniowym adres e-mail komplet dokumentów do podpisu. Dokumenty należy dostarczyć do Biura projektu najpóźniej 7 dni przed rozpoczęciem praktyk.
8. Przed odbyciem praktyki uczestnik jest zobowiązany do wypełnienia Arkusza Pomiaru Kompetencji, na podstawie którego zostanie określony poziom umiejętności wyjściowych uczestnika projektu. Dla organizatora to badanie będzie jednocześnie wskazaniem obszaru preferencji poszczególnych praktykantów i wykorzystane zostanie do właściwego doboru miejsca praktyk.

**„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.**



9. Składane dokumenty nie podlegają zwrotowi.
10. Wszelkie reklamacje lub skargi, dotyczące rekrutacji powinny być składane w formie pisemnej.
11. Reklamacje będą rozpatrywane przez Organizatora w terminie 7 dni roboczych od dnia ich doręczenia.
12. O wyniku postępowania reklamacyjnego zgłaszający zostanie powiadomiony e-mailem.
13. W przypadku braku wolnych miejsc osoby, które nie zakwalifikowały się do udziału w projekcie zostaną wpisane na listę rezerwową.

#### **§ 6. Obowiązki stron**

1. Organizator zapewnia:
  - przeprowadzenie bezpłatnych praktyk,
  - zwrot kosztów dojazdu z miejsca zamieszkania do miejsca praktyk i z powrotem do wysokości orientacyjnej ceny biletów PKP w klasie 2 na danej trasie,
  - zakwaterowanie,
  - wyżywienie,
  - opiekę merytoryczną w trakcie trwania praktyk,
  - imienne zaświadczenie o ukończeniu praktyk,
  - materiały dydaktyczne,
  - imienne ubezpieczenie.



2. Uczestnik/Uczestniczka zobowiązuje się do:

- dostarczenia do Biura projektu kompletu dokumentów, wymaganych niniejszym regulaminem,
- uczestnictwa w bezpłatnych praktykach,
- punktualnego stawiennictwa na praktykach,
- sumiennego wykonywania zadań przewidzianych w programie praktyk,
- przestrzegania przepisów BHP oraz wewnętrznych przepisów obowiązujących w przedsiębiorstwie, w którym organizowane są praktyki,
- wypełnienia testów, ankiet i udzielania informacji, w jaki sposób praktyki przyczyniły się do podniesienia umiejętności i kwalifikacji uczestników.

3. Uczestnik może zrezygnować z udziału w projekcie najpóźniej na trzy tygodnie przed rozpoczęciem praktyk.

4. W przypadku naruszenia przez Uczestnika/Uczestniczkę zobowiązań, wynikających z niniejszego Regulaminu, skutkującego brakiem możliwości uznania przez instytucję pośredniczącą kosztów za kwalifikowane, Uczestnik/Uczestniczka zapłaci karę umowną w kwocie 5560,84 zł.

5. Uczestnik/Uczestniczka, w okresie realizacji projektu, zobowiązuje się do niezwłocznego pisemnego informowania Organizatora o zmianie danych zawartych w formularzu zgłoszeniowym.



### **§ 7. Warunki przeprowadzania praktyk**

1. Bezpłatne praktyki trwają 10 dni po 8 godzin dziennie na podstawie ustalonego harmonogramu praktyk.
2. Praktyki będą odbywały się w przedsiębiorstwach/instytucjach finansowych na terenie województwa pomorskiego.
3. Opiekun Praktyk będzie sprawował opiekę i nadzór nad każdym Uczestnikiem/Uczestniczką.
4. Uczestnik/Uczestniczka jest zobowiązany/a do punktualnego przybycia na praktyki.
5. Uczestnik/Uczestniczka jest zobowiązany/a do osobistego uczestnictwa w praktykach potwierdzonego własnoręcznym podpisem na liście obecności, sporządzonej na każdy dzień praktyk.
6. Uczestnictwo w całych praktykach jest warunkiem otrzymania imiennego zaświadczenia.
7. Uczestnik/Uczestniczka jest zobowiązany/a do wypełnienia ankiety ewaluacyjnej na zakończenie praktyk.
8. Niewypełnienie obowiązków zawartych w Regulaminie powoduje skreślenie z listy uczestników projektu.

### **§ 8. Zmiana terminów praktyk**

1. Organizator jest uprawniony do zmiany terminu praktyk nie później niż na 3 dni przed dniem ich rozpoczęcia, w przypadku zaistnienia poważnych problemów natury organizacyjnej i/lub technicznej.



2. Informacja o zmianie terminu praktyk wymaga formy pisemnej lub elektronicznej.
3. Organizator proponuje nowy termin, w którym mogłyby się odbyć praktyki.

### **§ 9. Postanowienia końcowe**

1. Interpretacja postanowień Regulaminu przysługuje Organizatorowi. Interpretacja ta nie może być sprzeczna z zasadami realizacji projektu.
2. Organizator może dokonać zmian w Regulaminie w każdym czasie, zapowiadając wprowadzenie tych zmian z tygodniowym wyprzedzeniem na stronie internetowej projektu.



Załącznik nr 2a do Modelowego Programu Praktyk

## ARKUSZ POMIARU KOMPETENCJI PRAKTYKANTA PRZED ROZPOCZĘCIEM PRAKTYKI

### CEL:

Niniejszy arkusz ma na celu określenie przez praktykanta poziomu kompetencji wyjściowych. Dla organizatora praktyk będzie to jednocześnie wskazanie obszaru preferencji poszczególnych praktykantów w zakresie właściwego doboru miejsca odbywania praktyk.

### INSTRUKCJA:

Praktykant przed rozpoczęciem realizacji praktyki określa poziom swoich kompetencji praktycznych poprzez wpisanie "X" w wybranej pozycji.

**Poziom wysoki** oznacza, że praktykant w dotychczasowej działalności zawodowej miał (lub ma) wystarczający kontakt z rzeczywistymi warunkami funkcjonowania przedsiębiorstwa i nie potrzebuje nabywania umiejętności w danym obszarze.

**Poziom średni** oznacza, że praktykant ma niewystarczający (w jego ocenie) poziom umiejętności i widzi potrzebę niewielkiego uzupełnienia umiejętności praktycznych z danego obszaru.

**Poziom niski** oznacza, że praktykant miał sporadyczny (ew. jednorazowy kontakt) z przedsiębiorstwem i potrzebuje znacznego uzupełnienia swoich kompetencji.

Praktykant **nie posiada kompetencji** w danym obszarze/obszarach funkcjonowania przedsiębiorstwa, oznacza, że wymaga gruntownego przygotowania praktycznego.

„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.



Imię i nazwisko praktykanta		.....			
LP	OBSZAR KOMPETENCJI	Poziom moich umiejętności praktycznych oceniam jako:			
		wysoki	średni	niski	nie posiadam kompetencji praktycznych
<b>DZIAŁ: SEKRETARIAT</b>					
1.	Obsługa sprzętu i urządzeń biurowych				
2.	Przygotowywanie standardowych form korespondencji służbowej				
3.	Gromadzenie i przechowywanie dokumentów				
4.	Przygotowywanie spotkań służbowych				
5.	Stosowanie programów komputerowych w pracy biurowej				
6.	Nawiązywanie i utrzymywanie kontaktów z przedsiębiorstwami i instytucjami, występującymi w branży				
<b>DZIAŁ: MARKETING</b>					
7.	Współpraca firmy z różnymi przedsiębiorstwami z branży				
8.	Współpraca z kontrahentami i innymi podmiotami otoczenia zewnętrznego.				
9.	Negocjowanie warunków porozumień w zakresie dostaw surowców, materiałów, narzędzi i innych środków produkcji				
10.	Gospodarowanie zapasami w celu zachowania ciągłości produkcji i sprzedaży oraz analiza stosowanych w przedsiębiorstwie wskaźników rotacji zapasów				
11.	Dokumentowanie obrotu materiałami, towarami i wyrobami gotowymi oraz środkami pieniężnymi				
<b>DZIAŁ: BHP</b>					
12.	Organizowanie pracy działu/komórki marketingu				
13.	Działania marketingowe/promocyjne prowadzonej działalności				
14.	Gromadzenie informacji o rynku				
15.	Wdrażanie strategii marketingowych/działań promocyjnych w firmie				
16.	Prowadzenie badań statystycznych w firmie				
17.	Planowanie i wdrażanie kampanii marketingowej/działania promocyjnego				
<b>KOMÓRKA ds. BHP</b>					

**„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.**





18	Ocena zagrożeń dla zdrowia i życia człowieka oraz mienia i środowiska związane z wykonywaniem zadań zawodowych w poszczególnych działach/komórkach /stanowiskach				
19	Określanie skutków oddziaływań czynników szkodliwych na organizm człowieka				
20	Organizowanie i procedury udzielania pierwszej pomocy poszkodowanym w wypadkach przy pracy oraz w stanach zagrożenia zdrowia i życia				
21	Organizacja stanowisk pracy zgodnie z obowiązującymi wymaganiami ergonomii, przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony przeciwpożarowej i ochrony środowiska				
22	Gromadzenie informacji na temat stosowania środków ochrony indywidualnej i zbiorowej podczas wykonywania zadań zawodowych				
<b>ZBYT/ DZIAŁ SPRZEDAŻY</b>					
23	Kalkulacji cen sprzedaży towarów/wyrobów gotowych/usług				
24	Programy komputerowe wspomagajacymi prowadzenie zbytu				
25	Sporządzanie i kontrola dowodów księgowych oraz kwalifikowanie ich do księgowania				
26	Rozliczenia firmy z kontrahentami				
27	Współpraca z kontrahentami i innymi podmiotami otoczenia zewnętrznego w zakresie zbytu				
<b>DZIAŁ: KADRY/DZIAŁ PERSONALNY</b>					
28	Tworzenie i wdrażanie regulaminów dotyczących pracowników, np. regulaminem pracy, wynagradzania, oceny pracownika itp.				
29	Dokumentowanie procesu rekrutacji, zatrudnienia i przebiegu pracy pracowników				
30	Obliczanie przykładowego wynagrodzenia według różnych systemów płac i z tytułu różnych umów				
31	Obliczanie przykładowej zaliczki na podatek dochodowy od wynagrodzeń wypłacanych osobom fizycznym				
32	Tworzenie przykładowej listy płac				
33	Tworzenie deklaracji z tytułu ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych oraz deklaracji i zeznań podatkowych dotyczące podatku dochodowego od osób fizycznych w związku z wypłacaniem wynagrodzeń				
34	Obliczanie i interpretacja wskaźników dotyczących zatrudnienia (wskaźnik fluktuacji, absencji itp.) i wynagrodzeń				

„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.



DZIAŁ: KSIĘGOWOŚĆ					
35	Organizowanie pracy w dziale księgowości oraz stosowanie zasad polityki rachunkowości stosowanej w danym przedsiębiorstwie				
36	Tworzenie i stosowanie planu kont w firmie				
37	Gromadzenie i opracowywanie informacji o realizacji zadań poszczególnych działów, niezbędnych do analizy ekonomicznej i sprawozdawczości				
38	Selekcja danych statystycznych pod kątem ich przydatności analitycznej i decyzyjnej				
39	Dokonywanie analizy ekonomicznej w przedsiębiorstwie				
40	Dokumentowanie inwentaryzacji dokonywanych w przedsiębiorstwie				
41	Znajomość obsługi programów komputerowych wspomagających działanie księgowości				
42	Klasyfikowanie aktywów i pasywów w przedsiębiorstwie				
43	Konstruowanie jednostkowego sprawozdania finansowego				
44	Tworzenie ewidencji i deklaracji podatkowych i rozliczeń z ZUS				
45	Obieg dokumentów księgowych w firmie od momentu wpływu ich do firmy do zaksięgowania na koncie i wypłaty				

Data wypełnienia .....

Podpis.....

**„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.**



Załącznik nr 2b do Modelowego Programu Praktyk

## ARKUSZ POMIARU PRZYROSTU KOMPETENCJI PRAKTYKANTA PO ZREALIZOWANIU PRAKTYKI

### CEL:

Arkusz ma na celu określenie przez praktykanta poziomu kompetencji po realizacji praktyki.

Dla organizatora praktyk jest to podstawa do ewaluacji Modelowego Programu Praktyk oraz modyfikacji listy przedsiębiorstw (realizatorów praktyk).

### INSTRUKCJA:

Praktykant po realizacji praktyki określa poziom przyrostu swoich kompetencji praktycznych poprzez wpisanie "X" w wybranej pozycji.

LP	OBSZAR KOMPETENCJI	Przyrost moich umiejętności praktycznych oceniam jako:		
		znaczący	średni	brak przyrostu
<b>DZIAŁ: SEKRETARIAT</b>				
1.	Obsługa sprzętu i urządzeń biurowych.			
2.	Przygotowywanie standardowych form korespondencji służbowej.			
3.	Gromadzenie i przechowywanie dokumentów.			
4.	Przygotowywanie spotkań służbowych.			
5.	Stosowanie programów komputerowych w pracy biurowej.			
6.	Nawiązywanie i utrzymywanie kontaktów z przedsiębiorstwami i instytucjami, występującymi w branży.			
<b>DZIAŁ: ZAOPATRZENIE / ZAKUPY</b>				
7.	Współpraca firmy z różnymi przedsiębiorstwami z branży.			
8.	Współpraca z kontrahentami i innymi podmiotami otoczenia zewnętrznego.			

**„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.**



9.	Negocjowanie warunków porozumień w zakresie dostaw surowców, materiałów, narzędzi i innych środków produkcji.			
10.	Gospodarowanie zapasami w celu zachowania ciągłości produkcji i sprzedaży oraz analiza stosowanych w przedsiębiorstwie wskaźników rotacji zapasów.			
11.	Dokumentowanie obrotu materiałami, towarami i wyrobami gotowymi oraz środkami pieniężnymi.			

**DZIAŁ: MARKETING/PROMOCJA**

12.	Organizowanie pracy działu/komórki marketingu.			
13.	Działania marketingowe/promocyjne prowadzonej działalności			
14.	Gromadzenie informacji o rynku.			
15.	Wdrażanie strategii marketingowych/działań promocyjnych w firmie.			
16.	Prowadzenie badań statystycznych w firmie.			
17.	Planowanie i wdrażanie kampanii marketingowej/działania promocyjnego.			

**KOMÓRKA ds BHP**

18.	Ocena zagrożeń dla zdrowia i życia człowieka oraz mienia i środowiska związane z wykonywaniem zadań zawodowych w poszczególnych działach/komórkach /stanowiskach.			
19.	Określanie skutków oddziaływań czynników szkodliwych na organizm człowieka.			
20.	Organizowanie i procedury udzielania pierwszej pomocy poszkodowanym w wypadkach przy pracy oraz w stanach zagrożenia zdrowia i życia.			
21.	Organizacja stanowisk pracy zgodnie z obowiązującymi wymaganiami ergonomii, przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony przeciwpożarowej i ochrony środowiska.			
22.	Gromadzenie informacji na temat stosowania środków ochrony indywidualnej i zbiorowej podczas wykonywania zadań zawodowych.			

**ZBYT/ DZIAŁ SPRZEDAŻY**

23.	Kalkulacji cen sprzedaży towarów/wyrobów gotowych/usług.			
24.	Programy komputerowe wspomagające prowadzenie zbytu.			
25.	Sporządzanie i kontrola dowodów księgowych oraz kwalifikowanie ich do księgowania.			
26.	Rozliczenia firmy z kontrahentami.			
27.	Współpraca z kontrahentami i innymi podmiotami otoczenia zewnętrznego w zakresie zbytu.			

**„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.**



DZIAŁ: KADRY/DZIAŁ PERSONALNY				
28.	Tworzenie i wdrażanie regulaminów dotyczących pracowników, np. regulaminem pracy, wynagradzania, oceny pracownika itp.			
29.	Dokumentowanie procesu rekrutacji, zatrudnienia i przebiegu pracy pracowników.			
30.	Obliczanie przykładowego wynagrodzenia według różnych systemów płac i z tytułu różnych umów.			
31.	Obliczanie przykładowej zaliczki na podatek dochodowy od wynagrodzeń wypłacanych osobom fizycznym.			
32.	Tworzenie przykładowej listy płac.			
33.	Tworzenie deklaracji z tytułu ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych oraz deklaracji i zeznań podatkowych dotyczące podatku dochodowego od osób fizycznych w związku z wypłacaniem wynagrodzeń.			
34.	Obliczanie i interpretacja wskaźników dotyczących zatrudnienia (wskaźnik fluktuacji, absencji itp.) i wynagrodzeń.			

DZIAŁ: KSIĘGOWOŚĆ				
35.	Organizowanie pracy w dziale księgowości oraz stosowanie zasad polityki rachunkowości stosowanej w danym przedsiębiorstwie.			
36.	Tworzenie i stosowanie planu kont w firmie.			
37.	Gromadzenie i opracowywanie informacji o realizacji zadań poszczególnych działów, niezbędnych do analizy ekonomicznej i sprawozdawczości.			
38.	Selekcja danych statystycznych pod kątem ich przydatności analitycznej i decyzyjnej.			
39.	Dokonywanie analizy ekonomicznej w przedsiębiorstwie.			
40.	Dokumentowanie inwentaryzacji dokonywanych w przedsiębiorstwie.			
41.	Znajomość obsługi programów komputerowych wspomagających działanie księgowości.			
42.	Klasyfikowanie aktywów i pasywów w przedsiębiorstwie.			
43.	Konstruowanie jednostkowego sprawozdania finansowego.			
44.	Tworzenie ewidencji i deklaracji podatkowych i rozliczeń z ZUS.			
45.	Obieg dokumentów księgowych w firmie od momentu wpływu ich do firmy do zaksięgowania na koncie i wypłaty.			

Data wypełnienia: .....

Podpis: .....

**„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.**

# RAPORT Z PRAKTYK

Imię i nazwisko: .....

„EKONOMISTA – pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”

Projekt jest współfinansowany ze środków  
Unii Europejskiej w ramach  
PROGRAMU OPERACYJNEGO KAPITAŁ LUDZKI

*Priorytet III: Wysoka jakość systemu oświaty*  
*Działanie 3.4. Otwartość systemu edukacji w kontekście*  
*uczenia się przez całe życie*

*Poddziałanie 3.4.3. Upowszechnienie uczenia się przez*  
*całe życie – projekty konkursowe*



**KAPITAŁ LUDZKI**  
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

**UNIA EUROPEJSKA**  
EUROPEJSKI  
FUNDUSZ SPOŁECZNY



.....  
Pieczęć przedsiębiorstwa, w którym beneficjent odbywa praktykę

**Opiekun praktyk:**

.....  
Imię i nazwisko opiekuna praktyk, telefon kontaktowy

**Lokalna Grupa Działania**  
**Małe Morze**  
ul. Armii Wojska Polskiego 1A, 84-100 Puck  
tel. 58 350 61 41, fax. 58 736 43 10  
[www.lgd-malemorze.pl](http://www.lgd-malemorze.pl)



## **Modelowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów ekonomicznych oraz kierowników kształcenia praktycznego**

### **Założenia**

*Założenia do opracowania niniejszego programu zostały oparte na nowej podstawie programowej Rozporządzenia MEN z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach oraz wnioskach nauczycieli uczących przedmiotów ekonomicznych wpisanych na listę egzaminatorów egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w zawodach: technik ekonomista i technik rachunkowości.*

Celem kształcenia zawodowego jest przygotowanie uczących się do życia w warunkach współczesnego świata, wykonywania pracy zawodowej i aktywnego funkcjonowania na zmieniającym się rynku pracy. Zadania szkoły i innych podmiotów prowadzących kształcenie zawodowe oraz sposób ich realizacji są uwarunkowane zmianami zachodzącymi w otoczeniu gospodarczo-społecznym, na które wpływają w szczególności: idea gospodarki opartej na wiedzy, globalizacja procesów gospodarczych i społecznych, rosnący udział handlu międzynarodowego, mobilność geograficzna i zawodowa, nowe techniki i technologie, a także wzrost oczekiwań pracodawców w zakresie poziomu wiedzy i umiejętności pracowników.

W procesie kształcenia zawodowego są podejmowane działania wspomagające rozwój każdego uczącego się, stosownie do jego potrzeb i możliwości, ze szczególnym uwzględnieniem indywidualnych ścieżek edukacji i kariery, możliwości podnoszenia poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych oraz zapobiegania przedwczesnemu kończeniu nauki.

Szkoły i inne podmioty, prowadzące kształcenie zawodowe, dokonują bieżącej oceny stopnia osiągnięcia przez uczących się zakładanych efektów kształcenia oraz ich przygotowania do potwierdzania kwalifikacji zawodowych. System egzaminów potwierdzających kwalifikacje w zawodzie umożliwia oddzielne potwierdzanie w toku kształcenia każdej kwalifikacji wyodrębnionej w zawodzie.

Niniejszy program ma pomóc nauczycielom w przygotowaniu uczniów do egzaminów potwierdzających uzyskanie kwalifikacji w zawodach ekonomicznych, tj.:

#### **1. Technik ekonomista (331403)**

Kwalifikacja I - planowanie i prowadzenie działalności w organizacji

Kwalifikacja II - prowadzenie rachunkowości

#### **2. Technik rachunkowości (431103)**

Kwalifikacja I - prowadzenie rachunkowości

Kwalifikacja II - rozliczanie wynagrodzeń i danin publicznych

### **Adresaci programu:**

Program skierowany jest do nauczycieli przedmiotów zawodowych i do instruktorów praktycznej nauki zawodu szkół ponad gimnazjalnych i policealnych pracujących w szkołach o profilu ekonomicznym z terenu całej Polski.

### **ZASADY ODBYWANIA PRAKTYK:**

1. Beneficjent ostateczny powinien przestrzegać podstawowych zasad obowiązujących w danym przedsiębiorstwie, w szczególności tajemnicy zawodowej oraz ochrony danych osobowych.
2. Beneficjent ostateczny zapoznaje się z procedurami i standardami obowiązującymi w danym Przedsiębiorstwie i je stosuje.
3. Beneficjent ostateczny zapoznaje się z regulaminami obowiązującymi w danym przedsiębiorstwie i zobowiązuje się do ich przestrzegania.
4. Beneficjent ostateczny przestrzega zasad kultury i etyki biznesu obowiązujących w danym przedsiębiorstwie.
5. Beneficjent ostateczny powinien zapoznać się z podstawową działalnością firmy przed odbyciem praktyk.
6. Jeśli dana komórka organizacyjna nie istnieje lub występuje w połączeniu z inną w danym przedsiębiorstwie, należy daną część programu zrealizować w innej komórce/dziale.
7. Beneficjent ostateczny wraz z opiekunem praktyk dobierają odpowiednią liczbę godzin w danym dziale dopasowaną do programu praktyk w oparciu o możliwości danej firmy. Jednakże należy zachować dla każdego z beneficjentów taką samą globalną ilość godzin odbytych praktyk.

### **Cele kluczowe programu:**

1. Podniesienie poziomu kwalifikacji praktycznych i dydaktycznych nauczycieli przedmiotów zawodowych i instruktorów praktycznej nauki zawodu szkół o profilu ekonomicznym.
2. Poznanie specyfiki na rzeczywistych stanowiskach pracy w branży związanej z kierunkiem kształcenia realizowanym w szkole przez nauczycieli przedmiotów zawodowych, nauczycieli praktycznej nauki zawodu oraz kierowników kształcenia praktycznego.
3. Weryfikacja wiedzy teoretycznej poprzez uczestnictwo w praktykach.
4. Wymiana doświadczeń w zakresie dobrych praktyk nauczycieli i instruktorów praktycznej nauki zawodu.
5. Wzrost kompetencji zawodowych nauczycieli przedmiotów ekonomicznych poprzez poszerzenie wiedzy teoretycznej o wiedzę praktyczną oraz możliwość aktualizowania swojej wiedzy przez bezpośredni kontakt z rzeczywistym środowiskiem pracy.

Data: .....

Liczba godzin: .....

Nazwa działu: **SEKRETARIAT**

Lp.	Efekty	Forma realizacji
1	Poznaje strukturę organizacyjno-prawną przedsiębiorstwa	
2	Obsługuje sprzęt i urządzenia biurowe	
3	Obserwuje kontakty z przedsiębiorstwami i instytucjami; występującymi w branży i powiązania między nimi	
4	Korzysta z programów komputerowych w pracy biurowej	
5	Uczestniczy w przygotowywaniu standardowych form korespondencji służbowej	
6	Obserwuje prace związane z przygotowaniem spotkań służbowych	
7	Obserwuje sposoby gromadzenia i przechowywania dokumentów	

Podpis opiekuna praktyk: .....

Pieczęć przedsiębiorstwa/instytucji: .....

Data: .....

Liczba godzin: .....

Nazwa działu: **ZAOPATRZENIE / ZAKUPY\***

Lp.	Efekty	Forma realizacji
1	Obserwuje działania prowadzące przez firmę w celu wybrania najkorzystniejszej oferty zakupu	
2	Analizuje współpracę z kontrahentami i innymi podmiotami otoczenia zewnętrznego	
3	Obserwuje negocjacje warunków porozumień w zakresie dostaw surowców, materiałów, narzędzi i innych środków produkcji	
4	Zapoznaje się z zakresem spraw związanych z obrotem materiałami	
5	Sporządza dokumenty związane z obrotem materiałami, towarami i wyrobami gotowymi oraz środkami pieniężnymi	
6	Zapoznaje się z rodzajami zapasów w celu zachowania ciągłości produkcji i sprzedaży oraz analizuje stosowane w przedsiębiorstwie wskaźniki rotacji zapasów	

\* jeśli dana komórka organizacyjna nie istnieje lub występuje w połączeniu z inną w danym przedsiębiorstwie, należy daną część programu zrealizować w innej komórce/dziale

Podpis opiekuna praktyk: .....

Pieczęć przedsiębiorstwa/instytucji: .....



Data: .....

Liczba godzin: .....

Nazwa działu: **MARKETING / PROMOCJA\***

Lp.	Efekty	Forma realizacji
1	Identyfikuje działania marketingowe/promocyjne prowadzonej działalności	
2	Zapoznaje się z metodami i zakresem gromadzonych informacji o rynku;	
3	Analizuje stosowane strategie marketingowe/działania promocyjne	
4	Obserwuje metody badań statystycznych i marketingowych stosowanych przez firmę oraz określa ich przydatność	
5	Zapoznaje się i ocenia sposób organizacji pracy w komórce marketingu/promocji.	
6	Analizuje przykładową kampanię marketingową/działanie promocyjne i jego efekty	

\* jeśli dana komórka organizacyjna nie istnieje lub występuje w połączeniu z inną w danym przedsiębiorstwie, należy daną część programu zrealizować w innej komórce/dziale

Podpis opiekuna praktyk: .....

Pieczęć przedsiębiorstwa/institucji:

Data: .....

Liczba godzin: .....

Nazwa działu: **KOMÓRKA BHP\***

Lp.	Efekty	Forma realizacji
1	Identyfikuje zagrożenia dla zdrowia i życia człowieka oraz mienia i środowiska związane z wykonywaniem zadań zawodowych w poszczególnych działach /komórkach /stanowiskach	
2	Określa skutki oddziaływania czynników szkodliwych na organizm człowieka	
3	Zapoznaje się z zasadami organizowania i procedurami udzielania pierwszej pomocy poszkodowanym w wypadkach przy pracy oraz w stanach zagrożenia zdrowia i życia	
4	Zapoznaje się z wymogami organizacji stanowisk pracy zgodnie z obowiązującymi wymaganiami ergonomii, przepisami bhp, ochrony przeciwpożarowej i ochrony środowiska	
5	Gromadzi informacje na temat stosowania środków ochrony indywidualnej i zbiorowej podczas wykonywania zadań zawodowych	

\* jeśli dana komórka organizacyjna nie istnieje lub występuje w połączeniu z inną w danym przedsiębiorstwie, należy daną część programu zrealizować w innej komórce/dziale

Podpis opiekuna praktyk: .....

Pieczęć przedsiębiorstwa/institucji:

Data: .....

Liczba godzin: .....

Nazwa działu: **KSIĘGOWOŚĆ\***

Lp.	Efekty	Forma realizacji
1	Zapoznaję się z organizacją pracy w dziale księgowości oraz zasadami polityki stosowanej w danym przedsiębiorstwie	
2	Zapoznaję się z planem kont.	
3	Obserwuję, w jaki sposób firma gromadzi i opracowuje informacje o realizacji zadań poszczególnych działów niezbędne do analizy ekonomicznej i sprawozdawczości	
4	Ocenia sposób selekcji danych statystycznych pod kątem ich przydatności analitycznej i decyzyjnej	
5	Rozróżnia metody, rodzaje i etapy analizy ekonomicznej stosowane w przedsiębiorstwie; Poznaje podstawowe miary oraz wskaźniki analizy ekonomicznej, które wykorzystuje dana firma	
6	Zapoznaję się z dokumentacją inwentaryzacji dokonywanych w przedsiębiorstwie	
7	Zapoznaję się ze stosownymi programami komputerowymi wspomagającymi działanie księgowości	

8	Identyfikuje aktywa i pasywa w danym przedsiębiorstwie	
9	Obserwuję, w jaki sposób firma stosuje zasady regulujące prowadzenie rachunkowości	
10	Analizuje strukturę i zakres dostępnego w danej firmie jednostkowego sprawozdania finansowego	
11	Analizuje sporządzane w danej firmie ewidencje i deklaracje podatkowe i rozliczenia z ZUS	
12	Zapoznaję się z obiegiem dokumentów księgowych w firmie od momentu wpływu ich do firmy do zaksięgowania na koncie i wypłaty	

\* jeśli dana komórka organizacyjna nie istnieje lub występuje w połączeniu z inną w danym przedsiębiorstwie, należy daną część programu zrealizować w innej komórce/dziale

Podpis opiekuna praktyk: .....

Pieczęć przedsiębiorstwa/instytucji:

Data: .....

Liczba godzin: .....

Nazwa działu: **ZBYT/DZIAŁ SPRZEDAŻY\***

Lp.	Efekty	Forma realizacji
1	Zapoznaje się ze stosowanymi w firmie wybranymi metodami kalkulacji cen sprzedaży	
2	Zapoznaje się z programami komputerowymi wspomagającymi prowadzenie zbytu	
3	Uczestniczy w sporządzaniu i kontroli dowodów księgowych oraz kwalifikowaniu ich do księgowania	
4	Zapoznaje się z formami rozliczeń, które stosuje firma	
5	Analizuje współpracę z kontrahentami i innymi podmiotami otoczenia zewnętrznego w zakresie zbytu	

\* jeśli dana komórka organizacyjna nie istnieje lub występuje w połączeniu z inną w danym przedsiębiorstwie, należy daną część programu zrealizować w innej komórce/dziale

Podpis opiekuna praktyk: .....

Pieczęć przedsiębiorstwa/institucji: .....

Data: .....

Liczba godzin: .....

Nazwa działu: **KADRY/DZIAŁ PERSONALNY\***

Lp.	Efekty	Forma realizacji
1	Analizuje istniejący regulamin dotyczący wynagradzania pracowników	
2	Zapoznaje się z regulaminem pracy danej firmy.	
3	Zapoznaje się z oceną pracownika	
4	Zapoznaje się z dokumentacją dotyczącą rekrutacji, zatrudnienia i przebiegu pracy pracowników	
5	Uczestniczy w obliczaniu przykładowego wynagrodzenia według różnych systemów płac i z tytułu różnych umów	
6	Uczestniczy w obliczaniu przykładowej zaliczki na podatek dochodowy od wynagrodzeń wypłacanych osobom fizycznym	
7	Analizuje przykładowe listy płac	

8	Analizuje przykładowe deklaracje z tytułu ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych oraz deklaracje i zeznania podatkowe dotyczące podatku dochodowego od osób fizycznych w związku z wypłacaniem wynagrodzeń	
9	Oblicza i interpretuje wskaźniki dotyczące zatrudnienia (wskaźnik fluktuacji, absencji itp.) i wynagrodzeń	

\* jeśli dana komórka organizacyjna nie istnieje lub występuje w połączeniu z inną w danym przedsiębiorstwie, należy daną część programu zrealizować w innej komórce/dziale

Podpis opiekuna praktyk: .....

Pieczęć przedsiębiorstwa/institucji:

**Zaświadczenie**

Oświadczam, że Pan/Pani

.....

odbył/a praktykę

w terminie .....

w

miejsce odbycia praktyk

**OPINIA:**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

**Ocena praktyk:**

.....

Podpis i pieczętka

.....

....., dnia .....



# SUPLEMENT

## I. WSTĘP

### 1. Informacje o projekcie:

**1.1. Tytuł projektu:** EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu.

Projekt dofinansowany z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

**1.2 Numer i nazwa Priorytetu:** III. Wysoka jakość systemu oświaty;

**1.3 Numer i nazwa Działania:** 3.4. Otwartość systemu edukacji w kontekście uczenia się przez całe życie;

**1.4 Numer i nazwa Poddziałania:** 3.4.3 Upowszechnienie uczenia się przez całe życie- projekty konkursowe;

**1.5 Instytucja, w której złożono wniosek:** Ośrodek Rozwoju Edukacji;

**1.6 Numer konkursu:** 1/POKL/3.4.3/2011;

**1.7 Okres realizacji projektu:** od 01.02.2012 do 31.03.2015;

**1.8 Obszar realizacji projektu:** Cała Polska;

Aktualizacja wiedzy i umiejętności praktycznych przez nauczycieli kształcenia zawodowego ma niewątpliwie wpływ na jakość kształcenia zawodowego, a w konsekwencji na jakość kadr gospodarki wchodzących na rynek pracy. Zaproponowane w ramach Projektu praktyki zawodowe zapewniły nauczycielom przyrost wiedzy i umiejętności praktycznych, które na co dzień wykorzystywane są w pracy z uczniem szkoły zawodowej. Projekt wpisuje się w następujące dokumenty programowe i strategiczne:

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 września 2004 r. w sprawie standardów kształcenia nauczycieli (Dz.U. z 2004 r. Nr.207. poz.2110) w zakresie wprowadzania standardu nauczania,

**„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.**



- Ustawa z dnia 7 września 1991 r, o systemie oświaty (t.j. Dz. U. z 2004 r. Nr.256, poz.2572, z późn. zm.) – w zakresie rozwoju kompetencji nauczycieli i instruktorów praktycznej nauki zawodu.
- Szczegółowy Opis Priorytetów Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

## **2. Informacje o Projektodawcy:**

Projektodawcą jest Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Małe Morze, które powstało w 2008 roku, jako trójsektorowe porozumienie samorządów, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców. W skład Lokalnej Grupy Działania Małe Morze wchodzi 28 członków reprezentujących ww. sektory. Wnioskodawca od początku działalności zajmuje się prowadzeniem szkoleń oraz przedsięwzięć edukacyjnych dla osób z terenu powiatu puckiego i wejherowskiego.

W 2009 r. LGD otrzymała nagrodę główną w konkursie "EFS w Woj. Pomorskim" - nagrodzony został projekt "Lokalnie -Lepiej" o wartości 1 000 000 zł., w ramach którego prowadzone były szkolenia m.in. szkolenia przewodników turystycznych, pilotów wycieczek, ratowników WOPR i in. Ponadto projektodawca realizował, bądź realizuje następujące projekty:

- "Nasze przedszkolaki nasze są", w ramach którego prowadzi 5 punktów przedszkolnych na terenie powiatu puckiego, do których uczęszcza prawie 200 dzieci.
- „Lokalna Strategia Rozwoju”, w ramach projektu LGD przyznaje dotację, organizuje szkolenia i inne przedsięwzięcia edukacyjne na terenie powiatu puckiego.
- „Puckie Centrum Integracji Społecznej”, w ramach projektu powstało pierwsze w powiecie puckim Centrum Integracji Społecznej.
- „Zarządca w rolnictwie”, w ramach którego wypracowano i wdrożono niemiecką metodą szkoleniową w postaci modelu kształcenia w zawodzie zarządca w rolnictwie.

**„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.**



- „MALUCH-owe żłobki ” , w ramach którego utworzono 6 żłobków w powiecie puckim, ułatwiając tym samym młodym rodzicom powrót na rynek pracy.
- „Ekoturystyka”, w ramach którego realizowane są szkolenia i doradztwo w obszarze ekologii przeznaczone dla przedsiębiorstw z branży turystycznej i rekreacyjnej.
- „Muzeum Kocham Bałtyk”, w ramach którego wybudowano budynek muzeum w miejscowości Swarzewo oraz prowadzone są wystawy edukacyjne dedykowane dla mieszkańców i turystów przyjeżdżających nad morze.
- „Lokalny Punkt Informacyjny Funduszy Europejskich w Malborku”, w ramach którego odbywają się bezpłatne konsultacje indywidualne w zakresie możliwości uzyskania wsparcia ze środków Unii Europejskiej.
- „Mobilne EKO- bistro”, w ramach którego stworzono mobilne punkty dystrybucji ekologicznych i regionalnych produktów uprawianych zgodnie z naturą w małych gospodarstwach rolnych.

Poza tym LGD Małe Morze realizowała kilkadziesiąt projektów współfinansowanych z funduszy UE, jako Partner m.in. "Trójmiejskie żłobki", "Utworzenie 6 żłobków w powiatach kościerskim i lęborskim", "Kociewie przyjazne mamom", "Inwestycja w siebie - inwestycją w rodzinę", "Utworzenie 6 żłobków w powiatach człuchowskim i chojnickim", "SPOKOjny powrót do pracy", "Bajkowe żłobki", "SPOKOjni rodzice", "Supermaluch", "Dziecko w wielkim mieście", "Żłobek we Władysławowie", Żuławy przyjazne rodzicom", "Utworzenie 6 żłobków w powiecie gdańskim i kartuskim" i wiele innych.



## **II. Charakterystyka Projektu**

### **1. Geneza projektu**

Zbyt wąskie powiązanie w Polsce kształcenia zawodowego z rynkiem pracy jest istotnym problemem polskiej oświaty i dotyczy również kształcenia zawodowego i przygotowania do pracy nauczycieli kształcenia zawodowego. Jakość kształcenia zawodowego jest wyznaczana między innymi przez stałe dostosowywanie programów i treści kształcenia do dynamicznie zmieniających się wymagań nowoczesnej gospodarki. Żeby sprostać tym wyzwaniom nauczyciele przedmiotów zawodowych oraz instruktorzy praktycznej nauki zawodu muszą mieć możliwość aktualizowania swojej wiedzy przez bezpośredni kontakt z rzeczywistym środowiskiem pracy w przedsiębiorstwie o profilu odpowiadającym specyfice zawodu, w którym kształcą oraz stosującym nowoczesną technologię, oprzyrządowanie techniczne i rozwiązania organizacyjne. Innymi słowy nauczyciele kształcenia zawodowego potrzebują szerokiego zakresu doświadczeń związanych z pracą na stanowiskach, które w przyszłości będą piastować absolwenci po to, by w procesie kształcenia mogli przekazywać im informacje jak najbardziej przydatne z punktu widzenia wymagań rynku. Podstawowym wyzwaniem w tym zakresie jest wypracowanie rozwiązań będących nową jakością w doskonaleniu nauczycieli prowadzących kształcenie zawodowe. W odpowiedzi na wspomniany wyżej konkurs Lokalna Grupa Działania Małe Morze opracowała i zrealizowała projekt, którego głównym założeniem było:

- opracowanie w ścisłej współpracy z przedsiębiorcami i przedstawicielami szkół zawodowych kształcących w zawodach związanych z ekonomią pilotażowego programu praktyk w przedsiębiorstwach dla nauczycieli przedmiotów zawodowych i instruktorów praktycznej nauki zawodu,

**„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.**





- realizacja praktycznego doskonalenia nauczycieli kształcenia zawodowego w postaci praktyk w przedsiębiorstwach oraz zapewnienie odpowiednich warunków ich realizacji. Projekt skierowany został do 260 nauczycieli przedmiotów zawodowych i instruktorów praktycznej nauki zawodu zatrudnionych w szkołach na obszarze całego kraju, kształcących w zawodach ekonomicznych:

- Technik ekonomista (331403),
- Technik rachunkowości (431103).

W całej Polsce funkcjonuje ponad 450 szkół ponadgimnazjalnych i policealnych kształcących w zawodach ekonomicznych, do których uczęszcza około 41 000 słuchaczy (źródło: badanie przeprowadzone przez wnioskodawcę w 2011 r., dane z kuratoriów oświaty). W tego typu szkołach pracuje niespełna 4000 nauczycieli przedmiotów zawodowych i instruktorów praktycznej nauki zawodu, większość z nich stanowią kobiety (około 65 %). W celu przygotowania niniejszego projektu w miesiącach czerwiec 2011 r. wnioskodawca przeprowadził telefoniczne badanie ankietowe na reprezentatywnej próbie 70 szkół ponadgimnazjalnych i policealnych kształcących w zawodach ekonomicznych z całej Polski (badanie objęło 16 województw, średnio 4 szkoły z województwa). Respondenci odpowiedzieli na pytania (20 zamkniętych, 5 otwartych) dotyczące potrzeb nauczycieli przedmiotów zawodowych i instruktorów praktycznej nauki zawodu.

W wyniku badania stwierdzono następujące problemy - przesłanki do realizacji projektu:

1. Wysoka wiedza teoretyczna nauczycieli oraz jednocześnie brak możliwości weryfikacji wiedzy w praktyce - większość kadry dydaktycznej szkół o profilu ekonomicznym przez całą karierę zawodową pracuje w szkole zatem nie znają tak naprawdę środowiska pracy przedmiotu, którego nauczają (wskazanie przez 74 % respondentów).

**„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.**



2. Brak możliwości odbycia praktyk w profesjonalnie zarządzanym przedsiębiorstwie lub instytucji doradczej ze względu na duże koszty (wskazanie przez 78 % respondentów).

3. Brak kontaktu i wymiany dobrych praktyk nauczycieli i instruktorów praktycznej nauki zawodu z osobami, które pracują w rzeczywistym środowisku pracy (wskazanie 82 % respondentów).

Poza tym, przy wyborze zawodów ekonomicznych kierowano się faktem, iż są to profesje powszechne, mające rację bytu zarówno w sytuacji koniunktury, jak i dekoniunktury gospodarczej, cechujące się jednocześnie dużą intensywnością zmian między innymi w związku z częstymi zmianami przepisów prawa i rosnącym wykorzystywaniem technologii informatycznych. Coraz większa specjalizacja zadań i funkcji oraz przyrost nowej wiedzy, zakresu i zmienności czynności zawodowych jest na tyle intensywny, że nauczyciele kształcenia zawodowego nie zawsze za nimi nadążają. Liczne badania i raporty w zakresie szkolnictwa zawodowego wskazują także na ograniczony stopień wykorzystywania ćwiczeń lub warsztatów praktycznych, jako elementu prowadzenia kształcenia zawodowego w trakcie zajęć szkolnych. Obecnie przygotowanie zawodowe polega często na teoretycznym przekazywaniu wiedzy uczniom, nie zaś na jej praktycznym wykorzystaniu. Wynika to przede wszystkim z braku rozwiązań systemowych w kwestii doskonalenia zawodowego nauczycieli, co skutkuje ich niedostatecznym przygotowaniem w tym zakresie. Jednym ze sposobów poprawy tej sytuacji jest zapewnienie kadrze nauczycieli możliwości ciągłego doksztalcania się i aktualizowania swojej wiedzy. Takie przeświadczenie było przesłanką do realizacji projektu Ekonomista – pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych i instruktorów praktycznej nauki zawodu.

**„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.**



## 2. Cele projektu

Jednym ze sposobów poprawy wyżej opisanej sytuacji jest zapewnienie kadrze nauczycieli możliwości ciągłego dokształcania się i aktualizowania swojej wiedzy. Dlatego celem głównym projektu było podniesienie kompetencji nauczycieli w zakresie kształcenia zawodowego, szczególnie kształcenia praktycznego, tak, aby mogli w pełni wywiązywać się z powierzonych im zadań dydaktycznych oraz wychowawczych.

W szczególności zależało nam na:

- podniesieniu poziomu kwalifikacji praktycznych i dydaktycznych 260 (w tym 20 mężczyzn i 240 kobiet) nauczycieli przedmiotów zawodowych, instruktorów praktycznej nauki zawodu szkół o profilu ekonomicznym i nauczycieli przedmiotów ekonomicznych poprzez poznanie specyfiki na rzeczywistych stanowiskach pracy w branży związanej z kierunkiem kształcenia realizowanym w szkole;
- aktualizacji ich wiedzy na temat rozwiązań technologiczno-organizacyjnych stosowanych w przedsiębiorstwach;
- zwiększeniu ich umiejętności w zakresie prowadzenia zajęć z wykorzystaniem metody ćwiczeń/warsztatów praktycznych;
- zwiększeniu ich świadomości w zakresie potrzeby ustawicznego samokształcenia;
- wypracowaniu modelu doskonalenia zawodowego pozwalającego na zwiększenie skuteczności procesu nauczania przedmiotów zawodowych i dostosowanie do wymogów współczesnego rynku.

## 3. Realizacja projektu

Realizacja projektu wiązała się z wykonaniem kilku zadań głównych pozwalających osiągnąć zamierzone cele. Do zadań tych należały: opracowanie modelowego programu doskonalenia zawodowego, działania promocyjne, rekrutacja uczestników projektu tj. nauczycieli i przedsiębiorców, realizacja modelowego

**„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.**



programu praktyk w przedsiębiorstwach oraz upowszechnienie wypracowanych rozwiązań.

Główne działania projektu nakierowane zostały na **opracowanie modelowego programu praktyk**, który stanowił podstawę do realizacji praktycznego doskonalenia nauczycieli kształcenia zawodowego w postaci praktyk w przedsiębiorstwach. Zadanie opracowania programów praktyk powierzone zostało zespołowi ekspertów składającego się m. in. z przedstawicieli szkół ekonomicznych, specjalistów ds. kształcenia zawodowego, działającego pod kierunkiem osób z naukowym tytułem doktora. Podstawą opracowania programów praktyk było założenie, aby był on pomocny nauczycielom w przygotowaniu uczniów do przyszłej pracy oraz do osiągnięcia sukcesu podczas egzaminów potwierdzających uzyskanie kwalifikacji w zawodach ekonomicznych.

**„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.**



Modelowy program praktyk zakładał realizację praktyk w następujących działach:

PION / DZIAŁ / KOMÓRKA	ORIENTACYJNA LICZBA GODZIN PRAKTYKI
Sekretariat	8
Zaopatrzenie	16
Marketing	8
BHP	8
Zbyt	8
Kadry	8
Księgowość	24
RAZEM	80 godzin = 10 dni

Kolejność realizacji zadań przewidzianych w każdym z działów była dowolna, a przydział praktykantów do poszczególnych struktur był dostosowywany do organizacji pracy w danej firmie. Jednak kolejność zadań w danej firmie była określana przez opiekuna praktyk na początku praktyki w planie przejścia praktykanta przez wydziały, tak aby zapewnić realizację praktyk zgodnie z regulaminem stanowiącym integralny element modelowego programu praktyk.

Równolegle realizowane były **działania promocyjne** mające na celu poinformowanie opinii publicznej, w szczególności przedstawicieli szkół i środowiska zawodowego nauczycieli związanego z ekonomią oraz przedsiębiorstw na temat celów i korzyści wynikających z realizacji projektu. Przeprowadzona akcja informacyjna miała przyczynić się z jednej strony do zachęcenia nauczycieli kształcenia zawodowego do zgłoszenia swojego udziału w projekcie oraz z drugiej strony przekonania

„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.



przedsiębiorców do celowości i słuszności przyjmowania ich na praktyki w swoich przedsiębiorstwach.

**Rekrutacja** uczestników odbywała się w kilku zasadniczych turach naboru, jednak każda z osób zainteresowanych wzięciem udziału w projekcie miała możliwość przystąpienia do niego w dowolnej chwili jego realizacji. Po spełnieniu określonych kryteriów uczestnicy kierowani byli do realizacji praktycznego doskonalenia w postaci praktyk w przedsiębiorstwach.

**Praktyki zawodowe** realizowane były na terenie województwa pomorskiego w instytucjach finansowych i przedsiębiorstwach dysponujących nowoczesnym sprzętem i technologiami oraz stosujących nowoczesne rozwiązania organizacyjne. Pod pojęciem przedsiębiorstwa rozumiano wszystkich potencjalnych pracodawców, którzy mają możliwość zatrudniać absolwentów szkół zawodowych z tytułem Technik ekonomista i Technik rachunkowości. Praktyki zawodowe obejmowały 80 godzin doskonalenia zawodowego w warunkach funkcjonującej na rynku firmy.

Praktyki realizowane były w trybie ciągłym ze szczególnym uwzględnieniem okresu ferii i wakacji w zależności od możliwości i preferencji uczestników. Terminy i miejsca realizacji praktyk zawodowych ustalane były indywidualnie w porozumieniu z danym uczestnikiem i wybraną firmą. Z tej formy doskonalenia zawodowego **skorzystało łącznie 260 nauczycieli** przedmiotów zawodowych i/lub instruktorów praktycznej nauki zawodu.

Każdy z wyżej wymiotnych etapów realizacji projektu był **monitorowany**, co pozwalało na bieżącą ocenę postępów z prowadzonych działań, weryfikowanie tempa i kierunku, w którym zmierzał projekt, a także na ewentualną modyfikację działań, harmonogramu, budżetu dzięki czemu istniała możliwość dostosowania projektu do zmieniających się warunków bądź potrzeb uczestników. Dane pochodzące z monitoringu były z kolei podstawą do **ewaluacji** poszczególnych

**„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.**



działań. Ewaluacja pozwoliła pozyskać konkretne informacje na temat efektów oraz stopnia osiągania zakładanych celów w projekcie.

Ostatnim etapem realizacji projektu było podjęcie działań zmierzających do **upowszechnienia** jego **rezultatów** poprzez: opracowanie i wydanie Suplementu do modelowego programu praktyk pn. „Ekonomista – program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu” - publikacji zawierającej opis całego przeprowadzonego programu praktyk.

### 3.1 Promocja i rekrutacja

Działania promocyjno-rekrutacyjne były pierwszym etapem wdrażania projektu i zostały zaprojektowane w taki sposób, by możliwe było dotarcie z informacją o jego realizacji do jak najszerszego grona odbiorców. Istotnym było poinformowanie zarówno szkół i nauczycieli o korzyściach płynących z udziału w projekcie, jak i przekonanie przedsiębiorstw o potrzebie i istocie dzielenia się posiadaną wiedzą i doświadczeniem z kadrą nauczycielską odpowiedzialną za kształcenie przyszłych pracowników. Strategia działań informacyjnych opierała się na doborze i wykorzystaniu różnorodnych kanałów i narzędzi promocji, które pozwoliły na skuteczne dotarcie do wszystkich docelowych grup odbiorców:

#### 1. Internet

- Dedykowana strona internetowa projektu [www.praktyki-ekonomista.pl](http://www.praktyki-ekonomista.pl) stworzona w celu wypromowania jego idei i założeń. Na stronie zamieszczano także aktualności dotyczące realizowanych w określonym momencie działań projektowych. Stanowiła ona także istotne narzędzie rekrutacyjne, gdyż zawierała opis ścieżki aplikacyjnej do projektu oraz wzory dokumentów aplikacyjnych do pobrania.



- Dedykowany adres e-mail: [rekrutacja-ekonomista@pozytywneinicjatywy.pl](mailto:rekrutacja-ekonomista@pozytywneinicjatywy.pl) stworzony na potrzeby rekrutacji, kojarzący się z nazwą projektu, przez co łatwy do zapamiętania.
- Informacje na internetowych portalach dedykowanych edukacji, odwiedzanych najczęściej przez nauczycieli zainteresowanych doskonaleniem zawodowym i poszukujących sposobności do jego realizacji.
- Mailing realizowany w formie wysyłki pocztą elektroniczną krótkich informacji o projekcie głównie na adresy e-mailowe szkół oraz instytucji działających w obszarze edukacji.

2. Materiały drukowane: ulotki oraz plakaty, skierowane do wyżej wymienionych grup odbiorców, wspomagające proces rekrutacji i przekazujące najważniejsze informacje o projekcie. Materiały dystrybuowane były najczęściej wraz z pisemną korespondencją w formie pakietu informacyjno-promocyjnego oraz w trakcie bezpośrednich wizyt w szkołach, instytucjach edukacyjnych, a także u pracodawców.

3. Infolinia i telemarketing - realizowany w formie bezpośredniego kontaktu telefonicznego z każdą z grup potencjalnych odbiorców był jednym z najskuteczniejszych kanałów dystrybucji informacji w projekcie. Możliwość stałego kontaktu telefonicznego z biurem projektu i ze specjalistami odpowiedzialnymi za poszczególne działania w projekcie była podstawą i standardem jego realizacji i przyczyniła się do osiągnięcia zakładanych rezultatów.

Działania promocyjne były ściśle związane z procesem rekrutacji, który realizowany był trybie ciągłym, tj. przez cały okres trwania projektu. Miało to swoje uzasadnienie w nieustannych zmianach kadrowych w szkołach i napływie nowych nauczycieli, a także z uwagi na zmieniającą się w trakcie realizacji projektu ofertę przedsiębiorstw zainteresowanych podzieleniem się swoją wiedzą z praktykantami.

**„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.**





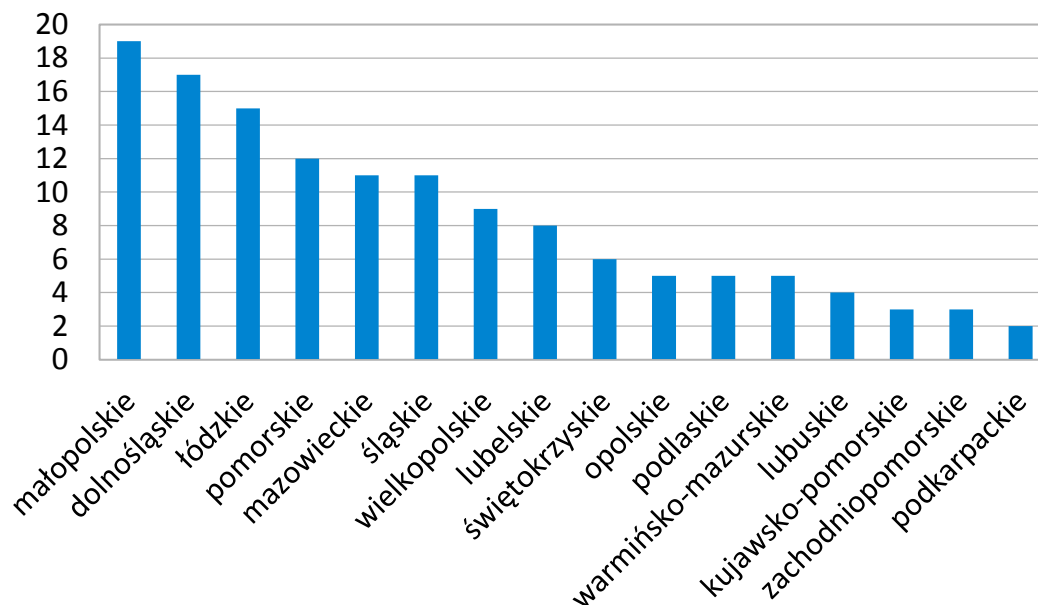
Rekrutacja uczestników została ogłoszona w kwietniu 2012r, i zakończyła się 20.02.2015 r.

Działania rekrutacyjne prowadzone były na dwóch płaszczyznach:

- nabór nauczycieli przedmiotów zawodowych i instruktorów praktycznej nauki zawodu zainteresowanych realizacją praktyk w przedsiębiorstwach;
- pozyskiwanie do współpracy firm zainteresowanych przyjmowaniem nauczycieli na praktyki zawodowe.

Każda z wyżej wymienionych grup musiała spełniać określone warunki udziału w projekcie. W przypadku szkół jednym warunkiem było kształcenie w kierunkach zbieżnych z założeniami projektu. Od początku realizacji projektu do udziału w nim zgłosiło się łącznie **135 szkół zawodowych** z całego kraju. Dane liczbowe obrazujące udział szkół według województw przedstawia poniższy wykres.

Wykres 1. Udział szkół w projekcie wg województw;



„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.



W przypadku nauczycieli kryteria udziału w projekcie przedstawiały się następująco:

- status nauczyciela przedmiotów zawodowych lub instruktora praktycznej nauki zawodu pracujący w szkołach o profilu ekonomicznym z terenu całej Polski oraz nauczyciele przedmiotów ekonomicznych z pozostałych szkół;
- chęć poszerzenia swojej wiedzy i nabycia doświadczenia poprzez udział w praktykach;
- miejsce zatrudnienia na terenie Rzeczypospolitej Polskiej;

W odniesieniu do kryteriów o kwalifikacji uczestników do projektu decydował fakt ich spełnienia oraz kolejność zgłoszeń. Założono także, że w przypadku zgłoszenia większej liczby zainteresowanych udziałem w projekcie, w pierwszej kolejności przyjmowane będą osoby, które nigdy nie pracowały w zawodzie, następnie osoby, które w okresie 3 lat poprzedzających przystąpienie do projektu nie pracowały zawodowo.

Przed przystąpienia do projektu, każda osoba była zobowiązana dostarczyć następujące dokumenty rekrutacyjne:

- formularz rekrutacyjny,
- deklarację przystąpienia do projektu,
- zaakceptowany Regulamin uczestnictwa w projekcie,
- zaświadczenie o zatrudnieniu,
- zgoda na przetwarzanie danych osobowych.

W przypadku przedsiębiorstw zainteresowanych nawiązaniem współpracy w zakresie przyjmowania na praktyki nauczycieli kształcenia zawodowego warunkiem nadrzędnym udziału w projekcie był charakter przedsiębiorstwa. Praktyka mogła się odbywać w przedsiębiorstwach:

**„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.**



1. produkcyjnych,
2. handlowych,
3. usługowych,
4. mieszanych, np. produkcyjno-usługowych, handlowo-usługowych.

Główny model funkcjonowania tych firm jest podobny, jednak każda z nich działa w innych warunkach lokalnego środowiska gospodarczego, w oparciu o inny system zarządzania, specyficzną politykę rachunkowości oraz wyodrębnione przez siebie struktury organizacyjne. Wszystko to zależy od wielkości firmy, przedmiotu działalności, zakresu/skali działania, obszaru rynku docelowego, struktury kadrowej, kapitałowej itp.

Dodatkowym kryterium uczestnictwa w projekcie było zapewnienie odpowiednich warunków do przeprowadzenia doskonalenia zawodowego:

- firma musiała być podmiotem aktywnie funkcjonującym na rynku, prowadzącym działalność na terenie Rzeczypospolitej Polskiej;
- firma musiała posiadać w swoim zapleczu administracyjno-ekonomiczno-księgowym pion, dział lub komórki organizacyjne zapewniające wykonywanie czynności przez praktykanta wskazanych w programie;
- przedsiębiorstwo musiała wyznaczyć opiekuna praktyk zawodowych nadzorującego przebieg praktyk.

Poszukiwanie miejsc praktyk realizowane było w trybie ciągłym, co wynikało z konieczności dostosowania oferty do potrzeb i preferencji uczestników oraz z aktywności lokalnych i regionalnych przedsiębiorstw. W całym okresie realizacji projektu **pozyskano do współpracy** w zakresie organizacji praktyk łącznie **13 podmiotów**.

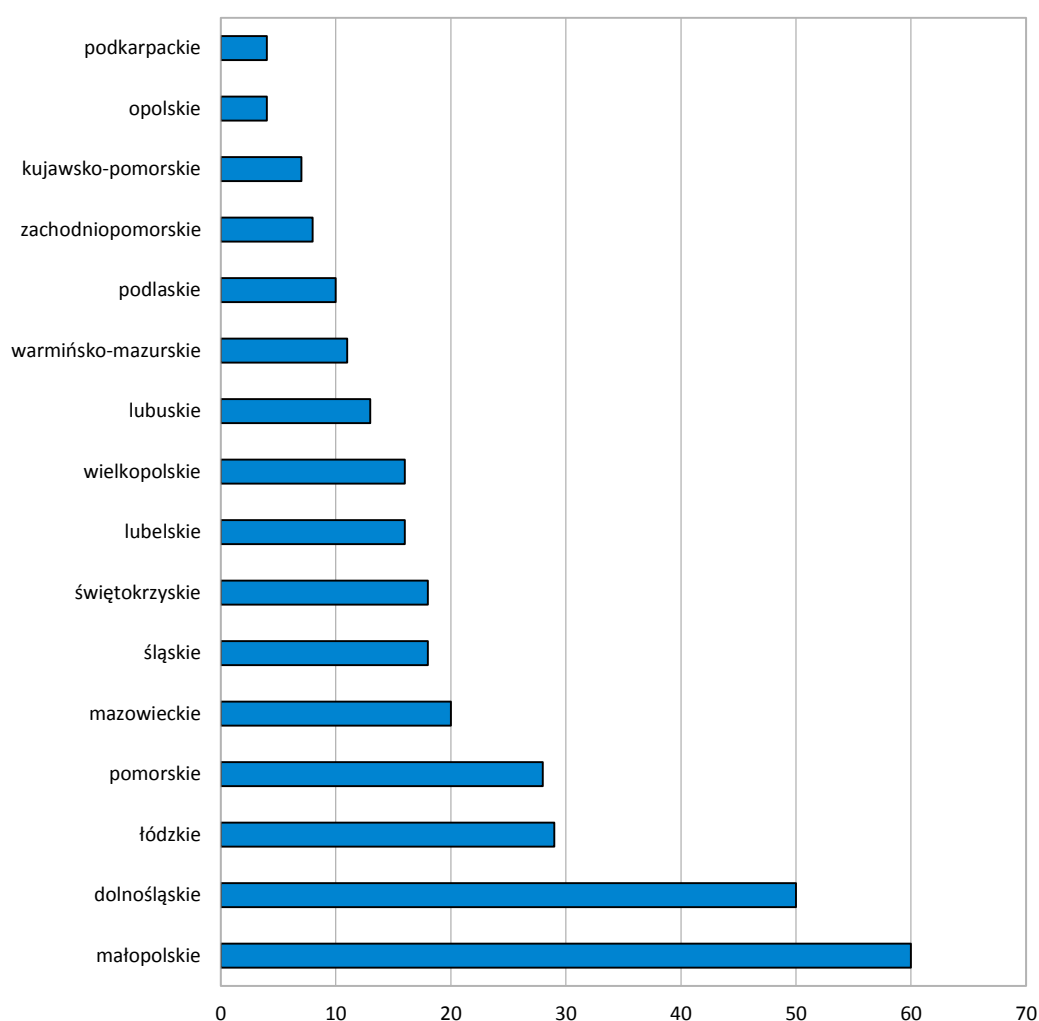
Jak wcześniej wspomniano projekt zakładał udzielenie wsparcia 260 nauczycielom przedmiotów zawodowych i/lub instruktorom praktycznej nauki

**„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.**



zawodu. W wyniku przeprowadzonych działań rekrutacyjno-promocyjnych chęć udziału w projekcie zadeklarowało 316 osób. Uczestnikami praktyk były osoby z całego kraju, ich liczbę z uwzględnieniem województw przedstawia poniższy wykres.

Wykres 2. Liczba osób zgłoszonych do projektu wg województw;



**„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.**



Nie wszystkie z wyżej wymienionych osób wyraziły w późniejszym okresie gotowość realizacji doskonalenia zawodowego. Część osób zrezygnowała z udziału w projekcie przed przystąpieniem do realizacji praktyk. Wśród powodów rezygnacji najczęściej wymieniane były: względy osobiste, nadmiar obowiązków zawodowych. Pewna grupa osób nie przyjęła propozycji miejsca realizacji praktyk lub zrezygnowała z projektu z powodu braku wolnych terminów w odpowiadających im terminach, dotyczy to zwłaszcza okresu wakacji letnich i ferii zimowych.

Osoby, które przeszły pozytywnie etap rekrutacji zostały zakwalifikowane do dalszego udziału w projekcie i skierowane do doskonalenia zawodowego w formie praktyk zawodowych w przedsiębiorstwach.

### **3.2 Realizacja praktyk zawodowych**

Praktyki zawodowe były głównym punktem i najistotniejszą częścią projektu. W trakcie ich realizacji wdrażano specjalnie w tym celu opracowane modelowe programy praktyk, które na bieżąco weryfikowano po to, by w końcowej fazie realizacji projektu możliwe było sformułowanie wniosków i rekomendacji dotyczących dalszego ich implementowania i upowszechniania. Praktyki oznaczały nabywanie umiejętności praktycznych i doświadczenia poprzez realizowanie zadań w rzeczywistym środowisku pracy w przedsiębiorstwach aktywnie i sprawnie funkcjonujących na rynku. Szczegółowe cele realizacji praktyk przez nauczycieli kształcenia zawodowego w projekcie określono następująco:

- Podniesienie poziomu kwalifikacji praktycznych i dydaktycznych nauczycieli przedmiotów zawodowych i instruktorów praktycznej nauki zawodu szkół o profilu ekonomicznym;



- Poznanie specyfiki na rzeczywistych stanowiskach pracy w branży związanej z kierunkiem kształcenia realizowanym w szkole przez nauczycieli przedmiotów zawodowych, nauczycieli praktycznej nauki zawodu;
- Weryfikacja wiedzy teoretycznej poprzez uczestnictwo w praktykach;
- Wymiana doświadczeń w zakresie dobrych praktyk nauczycieli i instruktorów praktycznej nauki zawodu;
- Wzrost kompetencji zawodowych nauczycieli przedmiotów ekonomicznych poprzez poszerzenie wiedzy teoretycznej o wiedzę praktyczną oraz możliwość aktualizowania swojej wiedzy przez bezpośredni kontakt z rzeczywistym środowiskiem pracy.

Okres trwania praktyki został z góry określony przez Projektodawcę, który wskazał, iż nie może on być krótszy niż 2 tygodnie, tj. powinien trwać minimum 10 dni roboczych, przy czym nie było konieczności realizacji praktyk w kolejnych, następujących po sobie dniach kalendarzowych. **Czas i miejsce** realizacji praktyk **ustalano z każdym uczestnikiem indywidualnie**, biorąc pod uwagę jego potrzeby, możliwości i preferencje, ale także ograniczenia i bariery.

Praktyki organizowano:

- w trybie ciągłym, choć nie wykluczono etapowej realizacji programu praktyk;
- w formie wyjazdowej lub stacjonarnej (w pobliżu miejsca zamieszkania uczestników),
- w trakcie roku szkolnego i/lub w okresie ferii i wakacji,
- w dni robocze i/lub w weekendy,
- w pełnym wymiarze czasu pracy (8 h).

Uczestnicy mieli ponadto możliwość samodzielnego dokonania wyboru firmy według własnych preferencji, co do branży i interesującej ich dziedziny tematycznej. Niejednokrotnie sami wykazywali się inicjatywą i zapoczątkowywali współpracę z wybranymi przez siebie przedsiębiorstwami, w których chcieli doskonalić swój

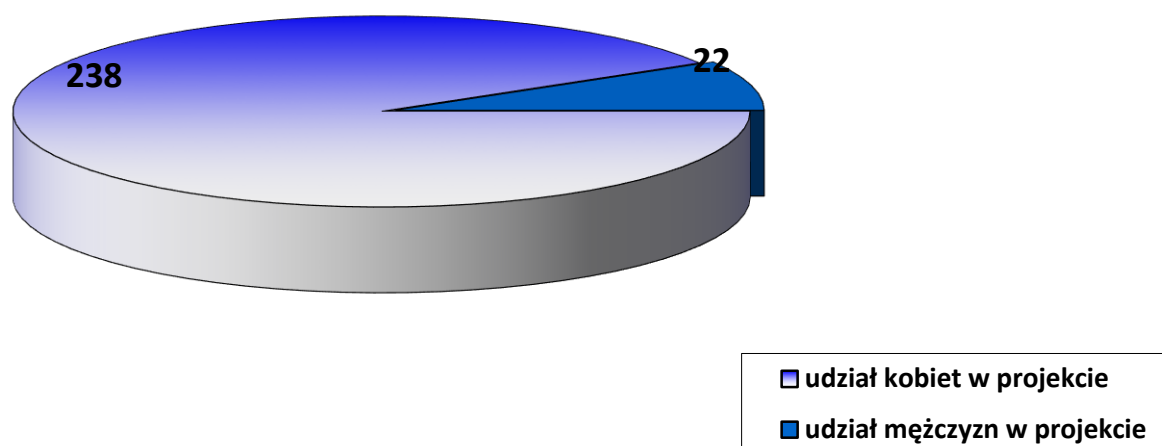
**„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.**



warsztat. Takie **zindywidualizowane podejście** uwzględniające wiele czynników po stronie zarówno przedsiębiorstw jak i uczestników okazało się dużym wyzwaniem logistycznym, niemniej jednak spotkało się z pełną aprobatą uczestników projektu i pozwoliło spełnić ich oczekiwania, a także osiągnąć zakładane rezultaty projektu.

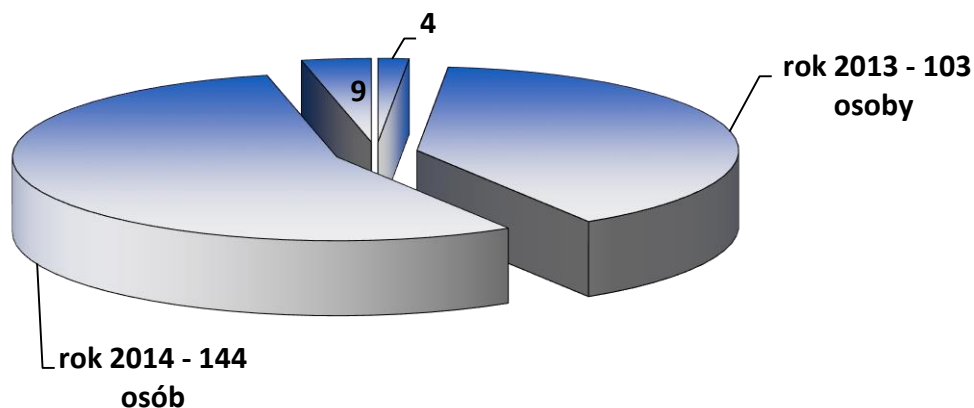
W ciągu trzech lat realizacji programu **skierowano** do odbycia praktyk zawodowych ogółem **260 nauczycieli kształcenia zawodowego**. Zawód nauczyciela jest silnie sfeminizowany, co znalazło swoje potwierdzenie w statystykach dotyczących udziału kobiet i mężczyzn w projekcie. Mimo, iż nabór uwzględniał zasadę równości płci oraz podjęto działania mające na celu zachęcenie niedoreprezentowanej grupy mężczyzn do udziału w projekcie, to jednak znaczną większość, tj. ponad 90% uczestników stanowiły kobiety, zaś mężczyźni nieznacznie poniżej 10%.

Rysunek 1. Udział kobiet i mężczyzn w projekcie



Okres realizacji całego projektu to przedział czasu od 01 lutego 2012 r. do 31 marca 2015 r., przy czym praktyki odbywały się od 23 lipca 2012 r. do 20 lutego 2015 r.. Ilość osób, które odbyły praktyki w tym przedziale czasu rozkłada się dość równomiernie, za wyjątkiem roku 2012. W 2012 roku tylko 4 osoby odbyły praktyki, co było spowodowane słabym zainteresowaniem udziałem w praktykach poza feriami szkolnymi letnimi i zimowymi. W roku 2013 - 103 nauczycieli odbyło praktyczny staż w przedsiębiorstwach, a w roku 2014 liczba ta wynosiła 144. Na początku 2015 roku praktyki zakończyło pozostałe 9 osób. Oczywiście ze względu na specyfikę pracy nauczyciela najwięcej osób odbyło praktyki w okresie wolnym od zajęć szkolnych tj. w okresie wakacji letnich i ferii zimowych.

Rysunek 2. Liczebność uczestników projektu w poszczególnych latach jego realizacji

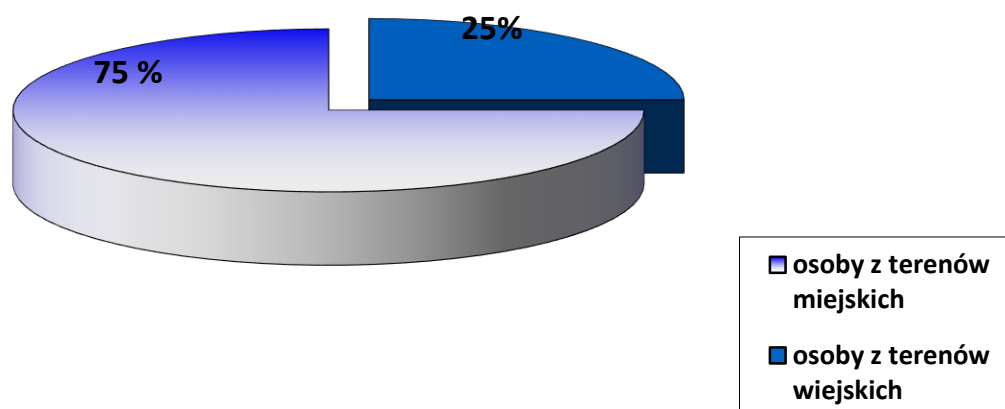






Nauczyciele mieszkający na wsi mają zazwyczaj dużo większe trudności związane z dostępem do fachowej wiedzy, skarżą się częściej na brak możliwości odbycia praktyk w profesjonalnie zarządzanym przedsiębiorstwie lub instytucji doradczej ze względu na ich brak w pobliżu miejsca zamieszkania, mają też utrudnioną możliwość wymiany dobrych praktyk z innymi nauczycielami zawodu. Ze względu na to, w projekcie założono konieczność rekrutacji osób z terenów wiejskich. Założone wskaźniki osiągnięto. Spośród 260 uczestników projektu 64 stanowili mieszkańcy wsi. Rysunek nr 3 przedstawia podział uczestników projektu ze względu na obszar zamieszkiwania – teren miejski, teren wiejski.

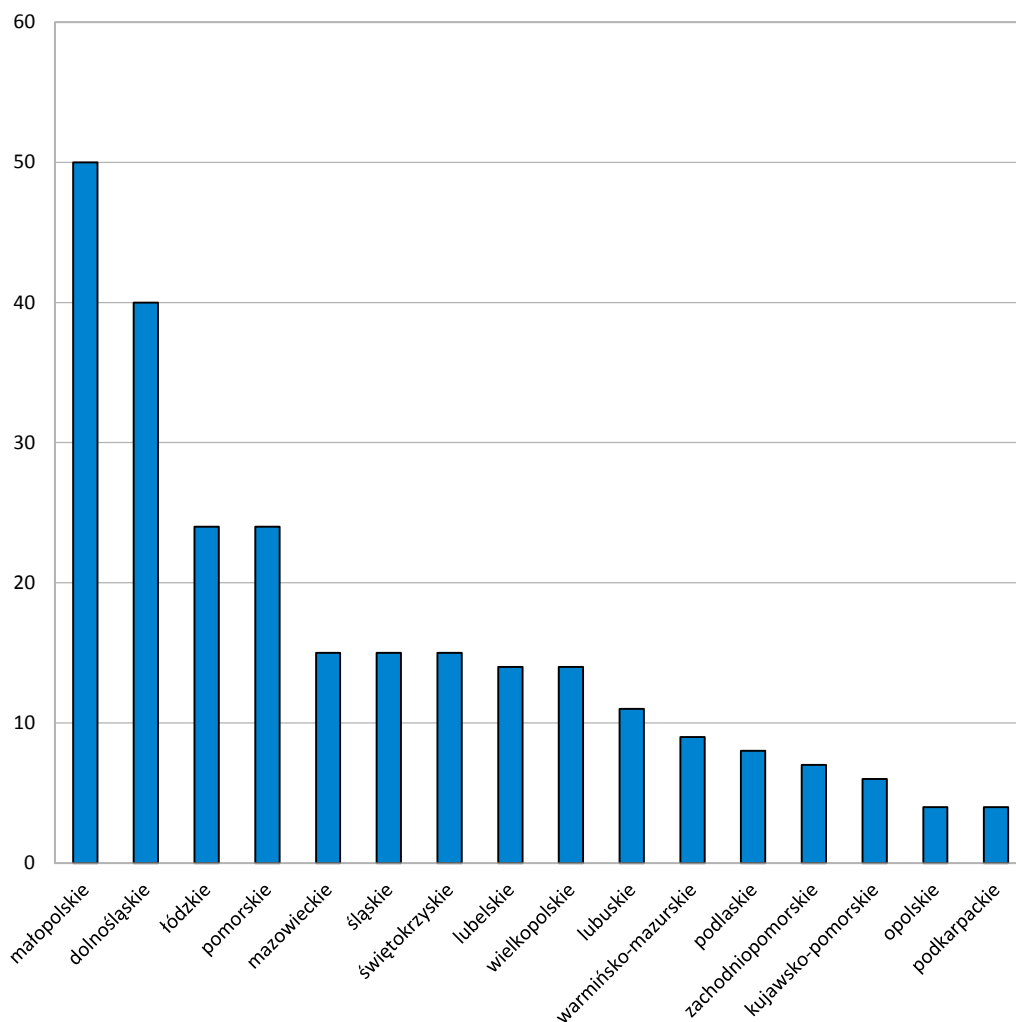
Rysunek 3. Procentowy udział praktykantów z terenów miejskich i wiejskich.



Projekt miał charakter ogólnopolski, jednakże pod względem województw udział nauczycieli kształcenia zawodowego w praktykach zawodowych krajowych kształtował się na zróżnicowanym poziomie. Zdecydowanie najliczniejszą grupę

w projekcie stanowili nauczyciele pochodzący z obszaru województwa małopolskiego. Liczną reprezentację miały ponadto województwa: dolnośląskie, łódzkie oraz pomorskie. Najmniej uczestników praktyk pochodziło z obszaru województwa podkarpackiego i opolskiego. Liczbę uczestników praktyk z podziałem na województwa przedstawia wykres 3.

Wykres 3. Liczba uczestników praktyk zawodowych według województw



„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.



Powyższe różnice i dysproporcje nie świadczą o większej czy mniejszej świadomości i gotowości nauczycieli do podnoszenia swoich kwalifikacji zawodowych w zależności od miejsca zamieszkania. Wynikają one raczej z wielkości i potencjału danych ośrodków regionów oraz z ilości szkół zawodowych kształcących we wskazanych zawodach. Ogólnopolski charakter projektu pozwolił na porównanie doświadczeń wszystkich nauczycieli z całego kraju z uwzględnieniem różnicowań lokalnych występujących w tym zakresie.

Popularność zawodów Technik ekonomista i Technik rachunkowości miała odzwierciedlenie w różnorodności przedsiębiorstw, które zdecydowały się na współpracę przy realizacji praktyk. Były wśród nich zarówno czterogwiazdkowy hotel, który oprócz oferty noclegowej posiada szeroką ofertę uzupełniającą, firmy świadczące usługi księgowo- płacowe, fundacja czy też dostawca nowoczesnych rozwiązań do obsługi transakcji elektronicznych. Wszystkie różniące się między sobą przedsiębiorstwa charakteryzował natomiast wspólny mianownik: przekonanie o potrzebie i sensie dzielenia się posiadaną wiedzą i doświadczeniem z nauczycielami, którzy biorą udział w kształceniu późniejszych kadr gospodarki.

W projekcie brały udział następujące podmioty:

1. Hotel Faltom Rumia;
2. Fidus Finanse Sp. z o. o. Gdynia;
3. Fundacja „Europejskie Spotkania” Kaszubskie Centrum Kultury Krokowa;
4. GDF s.c. Biuro Rachunkowe Gdynia;
5. TAXOUT Sp. z o. o. Gdynia;
6. Blue Media Sopot;
7. Centralny Ośrodek Sportu Ośrodek Przygotowań Olimpijskich Cetniewo;
8. Draszba S.A. Gdańsk;
9. DCT Gdańsk;

**„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.**



10. Nord Com Sp. z o. o. Gdynia;
11. BCT Bałtycki Terminal Kontenerowy Gdynia;
12. Agencja Rozwoju Pomorza w Gdańsku;
13. Nadleśnictwo Bytów;

Do **najbardziej aktywnych przedsiębiorstw** współpracujących w zakresie praktyk należały:

**Hotel SPA Faltom** - czterogwiazdkowy Hotel SPA Faltom położony w Rumii, w odległości 8 km od centrum Gdyni, oferujący oprócz pokoi w wysokim standardzie dostęp do centrum Aqua Centre z krytym basenem i zjeżdżalnią wodnymi, do centrum fitnessu, kręgielni, stołów bilardowych, kortu do squasha oraz klubu dla dzieci. Na miejscu znajduje się również hotelowe spa i centrum odnowy biologicznej.

**Fidus Finanse Sp. z o. o.** - zapewniający kompleksową obsługę księgową. Obsługujący podmioty na KPiR, pełnej księgowości oraz ewidencjach uproszczonych. Zapewniający profesjonalną obsługę kadrowo – płacową. Dodatkowo oferujący klientom usługę "wirtualny sekretariat", która pozwala na rejestrację siedziby klienta pod jej adresem, odbiór korespondencji klienta.

**Fundacja „Europejskie Spotkania”**, której zasadniczym działaniem jest przywrócenie świetności dawnej siedzibie rodu von Krockow, Zamkowi w Krokowej. Fundacja stara się wyjść naprzeciw życzeniom swoich odbiorców, zachęcić miejscową społeczność do częstych odwiedzin w Zamku w Krokowej oraz zbudować atrakcyjną ofertę turystyczną, promującą Krokową i jej okolice.

**Biuro Rachunkowe GDF s. c.**, którego przedmiotem działalności jest kompleksowa obsługa finansowo-księgową oraz kadrowo-płacową podmiotów gospodarczych. Świadczy usługi przy użyciu najnowszych wersji profesjonalnego oprogramowania komputerowego. Ofertę kieruje do firm zarówno z udziałem kapitału polskiego jak i zagranicznego.

**„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.**



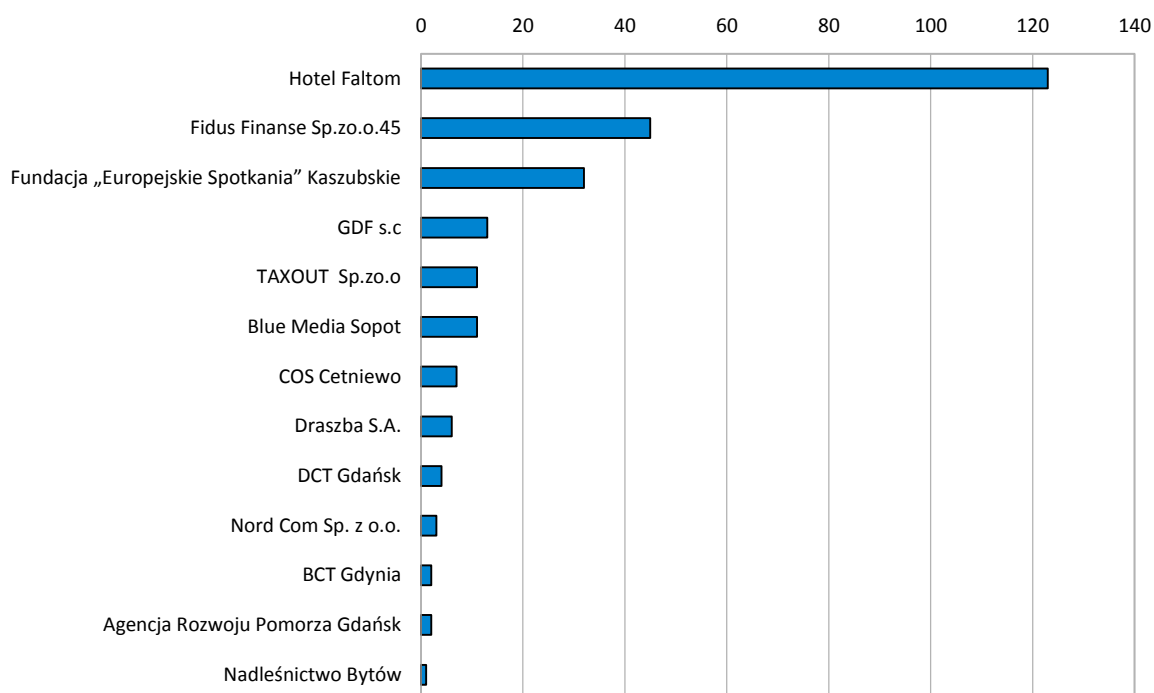
**TAXOUT Sp. z o.o.**, - firma ta opiera się na najnowocześniejszych rozwiązaniach obsługi finansowo-księgowej. Oferuje usługi księgowe dla małych firm, spółek z o. o., spółek cywilnych, jawnych, komandytowych. Świadczy pełną obsługę kadrowo - płacową oraz ZUS. Dodatkowo prowadzi pełne doradztwo gospodarcze w zakresie prowadzonej działalności.

**Blue Media Sopot** – to dostawca rozwiązań do obsługi transakcji elektronicznych i wsparcia sprzedaży on-line, od automatyzacji domowych płatności po kompleksowe, szyte na miarę serwisy dla bankowości elektronicznej. Klientom indywidualnym oferuje bezpieczne i niezawodne narzędzia do automatycznego wykonywania płatności, przelewów ekspresowych, pożyczek społecznościowych, doładowań telefonów, zakupu ubezpieczeń, wymiany walut. Ich oferta kierowana do biznesu obejmuje rozwiązania dla wystawców faktur, e-handlu, Towarzystw Ubezpieczeniowych i Banków. Dostarczają narzędzia do obsługi elektronicznych płatności, systemy obsługi e-faktur, systemy płatności natychmiastowych, systemy weryfikacyjne i autoryzacyjne, systemy obsługi i wsparcie sprzedaży produktów bankowych.

**„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.**



Wykres 4: Liczba praktykantów biorąca udział w poszczególnych przedsiębiorstwach



Uczestnicy realizujący praktyki w wyżej wymienionych firmach mieli zapewniony dostęp do działów lub komórek organizacyjnych, w których była możliwość realizacji zaplanowanych zadań i czynności. Udostępniono im dokumenty, programy komputerowe i inne narzędzia pracy. Ponadto, efektywnie zorganizowano realizację planu przejścia przez działy/stanowiska.

W celu zapewnienia prawidłowego nadzoru nad przebiegiem doskonalenia zawodowym każde przedsiębiorstwo powoływało **Opiekunów praktyk**, którymi byli często sami szefowie i właściciele firm lub kierownicy poszczególnych działów. Opiekun miał za zadanie zapoznanie uczestników z zasadami funkcjonowania przedsiębiorstwa, jego strukturą organizacyjną i specyfiką stanowisk pracy oraz obowiązującymi w nim procedurami i regulacjami prawnymi, włączając w to procedury dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy. Jego rolą było ponadto ustalenie wraz z praktykantem planu i harmonogramu przejścia praktyk przez działy/komórki,

**„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.**



omówienie wzajemnych oczekiwań, a także przedstawienie go pozostałym pracownikom i zaznajomienie z całym zapleczem przedsiębiorstwa. Przede wszystkim jednak **Opiekun ponosił odpowiedzialność za właściwą realizację programu praktyk i wszystkie merytoryczne aspekty doskonalenia zawodowego** tj. stwarzanie możliwości do obserwowania i asystowania w czynnościach wykonywanych na określonych stanowiskach pracy związanych z kierunkiem kształcenia realizowanym w szkole, udzielanie informacji istotnych z punktu widzenia praktykanta, odpowiadanie na pytania i wątpliwości związane z całym procesem pracy na danym stanowisku itp. Opiekun zatwierdzał także Raport praktyk oraz był odpowiedzialny za właściwe skompletowanie i przekazanie dokumentacji organizatorowi.

Dokumentacja praktyk służyła głównie weryfikacji zdobytych podczas praktyk umiejętności i wiedzy oraz była podstawą do końcowego sformułowania wniosków.

Dokumentacja praktyk obejmowała:

- arkusz pomiaru kompetencji praktykanta przed rozpoczęciem praktyki;
- arkusz pomiaru przyrostu kompetencji praktykanta po zrealizowaniu praktyk;
- indywidualne Dzienniki praktyk będące sprawozdaniami z przebiegu doskonalenia;
- ankietę ewaluacyjną, będącą oceną przebiegu całego projektu – wypełnianą przez praktykantów po ukończeniu praktyk;
- listy poświadczające obecność na praktykach.

Projekt miał charakter kompleksowy – oprócz uczestnictwa w atrakcyjnych formach doskonalenia zawodowego uczestnicy mieli możliwość skorzystania ze wsparcia towarzyszącego, które obejmowało:

- zakwaterowanie w hotelach/pensjonatach zlokalizowanych możliwie najbliżej miejsca praktyk;
- wyżywienie;

**„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.**



- refundację kosztów dojazdu z miejsca zamieszkania do miejsca realizacji praktyk i z powrotem do kwoty 330 zł;
- ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków oraz odpowiedzialności cywilnej na czas realizacji praktyk.

Takie wszechstronne podejście do realizacji projektu było przede wszystkim odpowiedzią na potrzeby uczestników i pozwoliło na usunięcie barier związanych z ich udziałem w doskonaleniu zawodowym, a także gwarantowało wysoką efektywność i skuteczność podejmowanych działań.

Poza wymienionymi wyżej ekspertami i opiekunami praktyk w realizację projektu zostali zaangażowani:

- Koordynator projektu i asystent koordynatora projektu; do ich obowiązków należało kierowanie całością projektu, monitorowanie i podejmowanie decyzji w projekcie, sprawozdawczość, promocja projektu, nadzór nad prawidłową realizacją projektu, zbieranie danych do monitoringu, ewaluacja, uczestnictwo w rekrutacji, nadzór nad rozliczeniem projektu.
- opiekun rekrutacji – osoba, której zadaniem było informowanie o założeniach projektu, pomoc w wypełnianiu dokumentów rekrutacyjnych i kompletowanie wszystkich załączników.

### **3.3 Efekty realizacji wsparcia – ewaluacja projektu**

Skuteczność działań realizowanych w ramach projektu poddawana była ocenie zarówno w trakcie jak po zakończeniu jego wdrażania. Podstawowym celem ewaluacji było sprawdzenie jakie korzyści opracowany program praktyk przyniósł uczestniczącym w nich nauczycielom.

Przy prowadzeniu ewaluacji projektu zastosowano badania ankietowe przed rozpoczęciem praktyk (ex ante) oraz po zakończeniu praktyk (ex post). Badania przy

**„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.**





pomocy kwestionariuszy (ankiet) zostały przeprowadzone na pełnej próbie respondentów, gdyż wypełniali je wszyscy uczestnicy projektu przed i po odbyciu praktyk, co pozwoliło na porównanie wszystkich wskaźników będących przedmiotem analizy. Uczestnicy udzielając odpowiedzi na pytania dokonywali samooceny poziomu wiedzy i umiejętności określając czy poziom ich umiejętności praktycznych oceniają jako: wysoki, średni, niski, czy też nie posiadają kompetencji praktycznych w odpowiednim obszarze. Przy czym:

- poziom wysoki oznaczał, że praktykant w dotychczasowej działalności zawodowej miał (lub ma) wystarczający kontakt z rzeczywistymi warunkami funkcjonowania przedsiębiorstwa i nie potrzebuje nabywania umiejętności w danym obszarze;
- poziom średni oznaczał, że praktykant ma niewystarczający (w jego ocenie) poziom umiejętności i widzi potrzebę niewielkiego uzupełnienia umiejętności praktycznych z danego obszaru;
- poziom niski oznaczał, że praktykant miał sporadyczny (ew. jednorazowy) kontakt z przedsiębiorstwem i potrzebuje znacznego uzupełnienia swoich kompetencji;
- brak kompetencji w danym obszarze/obszarach funkcjonowania przedsiębiorstwa, oznaczał, że praktykant wymaga gruntownego przygotowania praktycznego.

Dla organizatora praktyk badanie ex ante było jednocześnie wskazaniem obszaru preferencji poszczególnych praktykantów i wykorzystane zostało do właściwego doboru programu praktyk. Kwestionariusze ex post obrazowały przyrost wiedzy i umiejętności zawodowych wśród nauczycieli po zrealizowaniu doskonalenia zawodowego.

Arkusze pomiaru kompetencji przed i po zakończeniu praktyk zostały podzielone na obszary kompetencji oddzielnie określone dla każdego z działu przedsiębiorstwa – sekretariatu, zapatrzenia/zakupów, marketingu/promocji, komórki ds. BHP, zbytu/działu sprzedaży, działu kadr/personalnego oraz działu

**„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.**



księgowości. Pozwoliło to opiekunom praktyk zapoznać się z poziomem wiedzy praktykantów i dostosować program praktyk do indywidualnych umiejętności i potrzeb uczestników projektu. Analiza ankiet pozwoliła na wskazanie, które z zagadnień programu powinny być szczególnie uwzględnione, w jakim zakresie poziom wiedzy praktycznej nauczycieli jest najniższy.

Zebrane w wyniku badań ankietowych ex ante i ex post informacje pozwoliły określić poziom przyrostu kompetencji w najważniejszych obszarach, będących podstawą realizacji modelowego programu praktyk. Dla każdego z działów/pionów/komórek przedsiębiorstw, w których była realizowana praktyka, oddzielnie sprawdzono poziom wiedzy ważny w pracy w każdym z nich. I tak odpowiednio mierzono wiedzę z zakresu:

#### **DZIAŁ: SEKRETARIAT**

1. Obsługa sprzętu i urządzeń biurowych;
2. Przygotowywanie standardowych form korespondencji służbowej;
3. Gromadzenie i przechowywanie dokumentów;
4. Przygotowywanie spotkań służbowych;
5. Stosowanie programów komputerowych w pracy biurowej;
6. Nawiązywanie i utrzymywanie kontaktów z przedsiębiorstwami i instytucjami występującymi w branży.

#### **DZIAŁ: ZAOPATRZENIE / ZAKUPY**

1. Współpraca firmy z różnymi przedsiębiorstwami z branży;
2. Współpraca z kontrahentami i innymi podmiotami otoczenia zewnętrznego;
3. Negocjowanie warunków porozumień w zakresie dostaw surowców, materiałów, narzędzi i innych środków produkcji;
4. Gospodarowanie zapasami w celu zachowania ciągłości produkcji i sprzedaży oraz analiza stosowanych w przedsiębiorstwie wskaźników rotacji zapasów;

**„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.**



5. Dokumentowanie obrotu materiałami, towarami i wyrobami gotowymi oraz środkami pieniężnymi;

#### **DZIAŁ: MARKETING/PROMOCJA**

1. Organizowanie pracy działu/komórki marketingu;
2. Działania marketingowe/promocyjne prowadzonej działalności;
3. Gromadzenie informacji o rynku;
4. Wdrażanie strategii marketingowych/działań promocyjnych w firmie;
5. Prowadzenie badań statystycznych w firmie;
6. Planowanie i wdrażanie kampanii marketingowej/działania promocyjnego.

#### **KOMÓRKA ds. BHP**

1. Ocena zagrożeń dla zdrowia i życia człowieka oraz mienia i środowiska związane z wykonywaniem zadań zawodowych w poszczególnych działach/komórkach /stanowiskach;
2. Określanie skutków oddziaływań czynników szkodliwych na organizm człowieka;
3. Organizowanie i procedury udzielania pierwszej pomocy poszkodowanym w wypadkach przy pracy oraz w stanach zagrożenia zdrowia i życia;
4. Organizacja stanowisk pracy zgodnie z obowiązującymi wymaganiami ergonomii, przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony przeciwpożarowej i ochrony środowiska;
5. Gromadzenie informacji na temat stosowania środków ochrony indywidualnej i zbiorowej podczas wykonywania zadań zawodowych.

#### **ZBYT/ DZIAŁ SPRZEDAŻY**

1. Kalkulacji cen sprzedaży towarów/wyrobów gotowych/usług;
2. Programy komputerowe wspomagające prowadzenie zbytu;
3. Sporządzanie i kontrola dowodów księgowych oraz kwalifikowanie ich do księgowania;

„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.



4. Rozliczenia firmy z kontrahentami;
5. Współpraca z kontrahentami i innymi podmiotami otoczenia zewnętrznego w zakresie zbytu;

#### **DZIAŁ: KADRY/DZIAŁ PERSONALNY**

1. Tworzenie i wdrażanie regulaminów dotyczących pracowników, np. regulaminem pracy, wynagradzania, oceny pracownika itp.
2. Dokumentowanie procesu rekrutacji, zatrudnienia i przebiegu pracy pracowników;
3. Obliczanie przykładowego wynagrodzenia według różnych systemów płac i z tytułu różnych umów;
4. Obliczanie przykładowej zaliczki na podatek dochodowy od wynagrodzeń wypłacanych osobom fizycznym;
5. Tworzenie przykładowej listy płac;
6. Tworzenie deklaracji z tytułu ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych oraz deklaracji i zeznań podatkowych dotyczące podatku dochodowego od osób fizycznych w związku z wypłacaniem wynagrodzeń;
7. Obliczanie i interpretacja wskaźników dotyczących zatrudnienia (wskaźnik fluktuacji, absencji itp.) i wynagrodzeń;

#### **DZIAŁ: KSIĘGOWOŚĆ**

1. Organizowanie pracy w dziale księgowości oraz stosowanie zasad polityki rachunkowości stosowanej w danym przedsiębiorstwie;
2. Tworzenie i stosowanie planu kont w firmie;
3. Gromadzenie i opracowywanie informacji o realizacji zadań poszczególnych działów, niezbędnych do analizy ekonomicznej i sprawozdawczości;
4. Selekcja danych statystycznych pod kątem ich przydatności analitycznej i decyzyjnej;
5. Dokonywanie analizy ekonomicznej w przedsiębiorstwie;

**„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.**

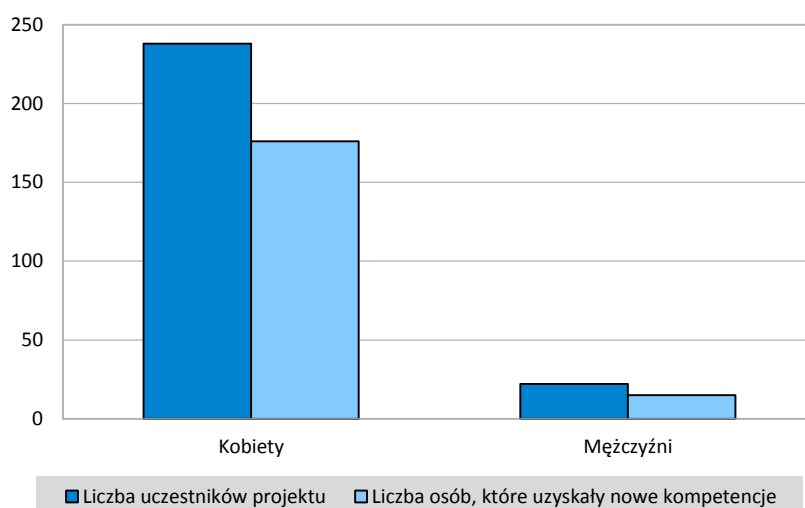


6. Dokumentowanie inwentaryzacji dokonywanych w przedsiębiorstwie;
7. Znajomość obsługi programów komputerowych wspomagających działanie księgowości;
8. Klasyfikowanie aktywów i pasywów w przedsiębiorstwie;
9. Konstruowanie jednostkowego sprawozdania finansowego;
10. Tworzenie ewidencji i deklaracji podatkowych i rozliczeń z ZUS;
11. Obieg dokumentów księgowych w firmie od momentu wpływu ich do firmy do zaksięgowania na koncie i wypłaty.

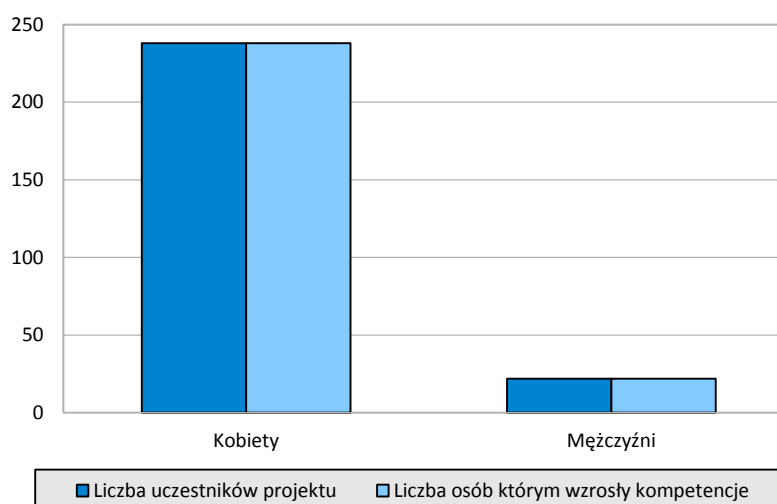
Wyniki badań wskazują wyraźnie, iż **wystąpił znaczny przyrost badanych wskaźników w zakresie poziomu wiedzy i umiejętności u wszystkich nauczycieli biorących udział w procesie doskonalenia zawodowego**. Wskaźniki wskazują, iż u każdego z uczestników odnotowano wzrost kompetencji. Na potrzeby realizacji projektu zakładano, że 64 kobietom i 6 mężczyznom wzrosną kompetencje, przyjęty program praktyk pozwolił na realizację tego celu wśród wszystkich praktykantów, biorących udział w projekcie (odnotowano 370,31% wskaźnik mierzący sumę wzrostu kompetencji kobiet biorących udział w projekcie – przy założeniu wskaźnika docelowego 64 – oraz 383,33% w przypadku mężczyzn, przy założeniu wskaźnika docelowego 6). Poza tym, 191 spośród 260 uczestników praktyk uzyskało nowe kompetencje, co oznacza pełną realizację założeń projektu. Przyrost dotyczył wszystkich wyspecyfikowanych działań, co świadczy o dużej efektywności działań prowadzonych w oparciu o specjalnie opracowany w tym celu program praktyk. Osiągnięte rezultaty odzwierciedlają stopień realizacji założonych celów projektu, które zostały wykonane na poziomie przewyższającym pierwotne założenia. Przyrost kompetencji i przyrost nowych kompetencji uczestników projektu – kobiet i mężczyzn obrazują wykresy 5 i 6.



Wykres 5: Liczba kobiet i mężczyzn uczestniczących w projekcie, którzy uzyskali nowe kompetencje.



Wykres 6: Liczba kobiet i mężczyzn uczestniczących w projekcie, którym wzrosły kompetencje.



**„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.**



Kolejną formą ewaluacji były Raporty z Realizacji Praktyk, w którym praktykanci opisywali wykonywane zadania w poszczególnych działach. Raporty były prowadzone na bieżąco, odzwierciedlały rzeczywisty stan wykonywanych prac w danym dziale firmy. Zapisy dokonywane przez praktykantów były potwierdzane przez opiekunów praktyk.

O skuteczności i celowości prowadzonych działań na rzecz doskonalenia zawodowego nauczycieli świadczą również wyniki kolejnej **ankiety ewaluacyjnej**, którą wykonano na zakończenie praktyk. Ankieta tę przeprowadzono wśród wszystkich beneficjentów ostatecznych projektu. Badanie miało na celu dokonanie pomiaru następujących elementów - obrazując korzyści, jakie osiągną uczestnicy projektu po zakończeniu doskonalenia zawodowego:

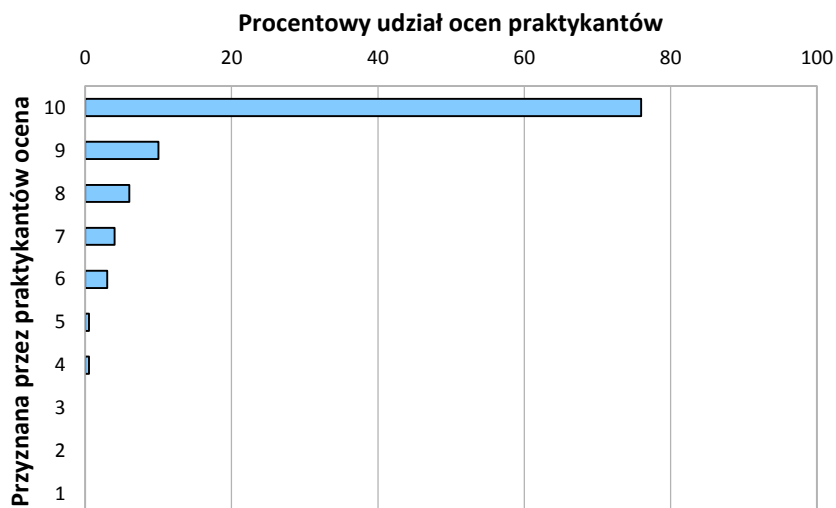
- ocena programu praktyk, (stopień spełnienia oczekiwań po uczestnictwie w projekcie, ocena sposobu przekazywania treści, ocena merytoryczna programu szkolenia);
- ocena przebiegu praktyk w poszczególnych działach przedsiębiorstwa;
- ocena przydatności praktyk dla nabycia konkretnych umiejętności praktycznych w ramach doskonalenia zawodowego;
- ocena formy zrealizowanego programu praktyk;
- ocena pracy opiekuna praktyk;
- ocena miejsca zakwaterowania i usług gastronomicznych.

Dokonywano ocen od 1 do 10, przy czym 1 oznaczało niską ocenę, 10 wysoką. Procentowy rozkład odpowiedzi na pytania: *Jak Pan(i) ocenia wartość merytoryczną wiedzy przekazywanej w trakcie praktyk?*, *Jak Pan(i) ocenia ogólną przydatność praktyk dla nabycia konkretnych umiejętności praktycznych w ramach doskonalenia zawodowego?* oraz *Czy Pan(i) zarekomendował(a)by innym osobom uczestnictwo w tym programie w przyszłości?* obrazują poniższe wykresy.

Wykres 7. Jak Pan(i) ocenia wartość merytoryczną wiedzy przekazywanej w trakcie praktyk?



Wykres 8. Jak Pan(i) ocenia ogólną przydatność praktyk dla nabycia konkretnych umiejętności praktycznych w ramach doskonalenia zawodowego?



„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.





Wykres 9. Czy Pan(i) zarekomendował(a) by innym osobom uczestnictwo w tym programie w przyszłości?



Według wszystkich uczestników projektu wiedza i umiejętności praktyczne nabyte w czasie praktyk będą przydatne z punktu widzenia prowadzonego przez nich kształcenia zawodowego w szkołach, zwłaszcza w kontekście prowadzenia zajęć z wykorzystaniem metody ćwiczeń i warsztatów praktycznych. Niemalże wszyscy badani zarekomendowaliby innym osobom uczestnictwo w projekcie Ekonomista. Ponadto uczestnicy projektu w zdecydowanej większości przypadków bardzo wysoko ocenili wartość merytoryczną wiedzy przekazywanej w trakcie praktyk, dotyczy to zarówno oceny całego programu jak i przebiegu praktyk w poszczególnych działach. Z informacji zwrotnych od uczestników projektu przekazywanych na przestrzeni czterech lat jego realizacji można wnioskować, iż zaproponowane działania i formy wsparcia spełniły ich oczekiwania zarówno od strony merytorycznej jak i organizacyjnej. Uczestnicy mieli jednakże możliwość zrealizować praktyki tylko w ramach jednego nauczanego przez siebie przedmiotu, a niejednokrotnie uczą

**„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.**



dwóch lub kilku. Istnieje zatem potrzeba dalszego wspierania ich doskonalenia zawodowego.

### **III. Współpraca szkół zawodowych z pracodawcami – modelowe wdrażanie programu praktyk w przedsiębiorstwach dla nauczycieli przedmiotów zawodowych i instruktorów praktycznej nauki zawodu**

Wielu pracodawców uważa, że ma problemy z rekrutowaniem pracowników. Spowodowane jest to tym, że bardzo często oferta edukacyjna szkół nie jest dostosowana do potrzeb regionalnego/lokalnego rynku pracy. Szkoły nie zawsze kształcą w zawodach, które są deficytowe na rynku pracy, a kierują się jedynie zainteresowaniem gimnazjalistów kształceniem w określonych zawodach, które jest często zupełnie odmienne od zapotrzebowania rynku pracy. Pracodawcy zgłaszają wiele zastrzeżeń odnośnie jakości kształcenia zawodowego zwracając uwagę na to, że absolwenci szkół zawodowych nie posiadają ukształtowanych w sposób satysfakcjonujący dla nich zarówno kompetencji miękkich jak i kompetencji twardych. Aby sprostać oczekiwaniom pracodawców i właściwie przygotować młodzież do wejścia na rynek pracy należy prowadzić kształcenie zawodowe, a w szczególności kształcenie praktyczne, w powiązaniu z pracodawcami. Szkoła i zakład pracy powinny stanowić uzupełniające się nawzajem i współpracujące z sobą miejsca zdobywania kwalifikacji i kompetencji zawodowych. Tylko dzięki praktycznej nauce zawodu młodzi ludzie mogą zdobywać umiejętności i doświadczenie potrzebne do prawidłowego funkcjonowania w świecie gospodarki opartej na wiedzy, a nauczyciele ich kształcący niezbędne kompetencje do jej przekazywania.

**„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.**



## **1. Przegląd wybranych do realizacji projektu Ekonomista zawodów**

Z dniem 1 września 2012 r. rozpoczęło się wdrażanie reformy w szkolnictwie zawodowym i ustawicznym. Jej celem jest poprawa, jakości i efektywności oraz zwiększenie atrakcyjności kształcenia zawodowego. Cel ten powinien zostać osiągnięty poprzez zwiększenie powiązania kształcenia zawodowego z rynkiem pracy. Wprowadzone zmiany dotyczyły opracowania nowej podstawy programowej dla każdego zawodu, która została opisana językiem efektów i stanowi jednocześnie wymagania egzaminacyjne. W podstawie wyraźnie wyróżniono i położono nacisk na kształcenie praktyczne. Określono minimalną liczbę godzin w cyklu kształcenia przeznaczoną na kształcenie zawodowe teoretyczne i kształcenie zawodowe praktyczne. Ujęto również w niej kompetencje miękkie, jakie powinny być ukształtowane w procesie edukacji min. kompetencje personalne i społeczne, organizacja pracy małych zespołów (dla uczniów technikum). Absolwent szkoły zawodowej powinien posiadać wszystkie umiejętności opisane w podstawie programowej kształcenia w zawodzie. Podstawa programowa jest zgodna z Krajowymi Ramami Kwalifikacji – unijnym projektem mającym ułatwić zdobycie pracy w krajach Unii Europejskiej. Krajowe Ramy Kwalifikacji umożliwiają potwierdzenie wiedzy i umiejętności poza tradycyjnym systemem edukacji i szkolnictwa wyższego. Kładą nacisk na to, co dana osoba wie i potrafi zrobić, a nie jaką szkołę skończyła, czego i jak długo się uczyła. Do nowej podstawy programowej zostały przygotowane przykładowe programy nauczania w opracowanie, których zostali włączeni pracodawcy, którzy pełnili rolę autorów lub recenzentów. Dodatkowo każda szkoła może dostosować treści kształcenia zawarte w programach nauczania do potrzeb pracodawców lokalnego rynku pracy.

Analizując preferencje uczniów szkół ponadgimnazjalnych w zakresie wyboru kierunków kształcenia zwróciliśmy szczególną uwagę na zawody, które są objęte

**„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.**



projektem „Ekonomista – pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych i instruktorów praktycznej nauki zawodu” tj. na zawód Technik ekonomista (331403) i Technik rachunkowości (431103). Wg analizy Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości w ogólnym zestawieniu zawodów kształconych w 2011 r. pod względem liczby uczniów, podobnie jak w roku poprzednim, przodował zawód technika informatyka, na drugim miejscu znajdował się interesujący nas zawód technika ekonomisty. Te dwa kierunki kształcenia skupiały w 2011 r. prawie 14% wszystkich uczniów uczęszczających do szkół zawodowych. Technik rachunkowości znajduje się na późniejszych miejscach.

Analizując podstawy programowe kształcenia w zawodach reprezentowanych przez nauczycieli i instruktorów biorących udział w projekcie „Ekonomista – pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych i instruktorów praktycznej nauki zawodu” przyjrzymy się bliżej wymaganiom stawianym poszczególnym zawodom.

### **Technik ekonomista (331403)**

Absolwent szkoły kształcącej w zawodzie technik ekonomista powinien być przygotowany do wykonywania następujących zadań zawodowych:

1. planowania i prowadzenia działalności gospodarczej;
2. obliczania podatków;
3. prowadzenia spraw kadrowo-płacowych;
4. prowadzenia rachunkowości;
5. wykonywania analiz i sporządzania sprawozdań z działalności podmiotów prowadzących działalność gospodarczą.

**„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.**



### **Technik rachunkowości (431103)**

Absolwent szkoły kształcącej w zawodzie technik rachunkowości powinien być przygotowany do wykonywania następujących zadań zawodowych:

1. prowadzenia rachunkowości;
2. rozliczania danin publicznych;
3. rozliczania wynagrodzeń;
4. rozliczania składek pobieranych przez ZUS;
5. prowadzenia analizy finansowej.

Ponadto, do wykonywania wyżej wymienionych zadań zawodowych w przypadku zawodu Technik ekonomista i Technik rachunkowości niezbędne jest, w celu osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia, poznanie zagadnień związanych z: bezpieczeństwem i higieną pracy, podejmowaniem i prowadzeniem działalności gospodarczej, językiem obcym ukierunkowanym zawodowo, kompetencjami personalnymi i społecznymi, organizacją pracy małych zespołów, planowaniem i prowadzeniem działalności w organizacji, prowadzeniem spraw kadrowo-płacowych, sporządzaniem planów, analiz i sprawozdań, prowadzeniem rachunkowości, prowadzeniem i rozliczaniem inwentaryzacji oraz sporządzaniem sprawozdania finansowego i przeprowadzanie analizy finansowej.

### **2. Przegląd wymagań stawianych nauczycielom przedmiotów zawodowych i instruktorom praktycznej nauki zawodu**

Aby móc sprostać wymaganiom kształcenia specjalistów w określonych dziedzinach rynek pracy wymaga dobrze wyszkolonych nauczycieli. Wysoki poziom ich kompetencji może zostać osiągnięty jedynie przez ciągły kontakt z pracodawcami celem ciągłego doksztalania się i obserwowania aktualnie obowiązujących standardów pracy na konkretnych stanowiskach. Należy wypracować taki system

**„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.**



doskonalenia zawodowego, aby pozwolił on odpowiedzieć nauczycielom, poprzez odpowiednie kształcenie uczniów, na aktualne potrzeby rynku pracy.

Kwalifikacje do zajmowania stanowiska **nauczyciela praktycznej nauki zawodu** posiada osoba: mająca kwalifikacje takie, jakie określono dla nauczycieli teoretycznych przedmiotów zawodowych lub legitymująca się dyplomem ukończenia pedagogicznego studium technicznego lub posiadająca świadectwo dojrzałości i dokument potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zakresie zawodu, którego będzie nauczać oraz przygotowanie pedagogiczne, a także, co najmniej dwuletni staż pracy w zawodzie, którego będzie nauczać lub posiadająca tytuł mistrza w zawodzie, którego będzie nauczać oraz przygotowanie pedagogiczne. Niezbędny wymiar zajęć z zakresu przygotowania pedagogicznego dla nauczycieli praktycznej nauki zawodu wynosi nie mniej niż 150 godzin.

**Instruktorzy praktycznej nauki zawodu** zatrudnieni w przedsiębiorstwie, dla których praca dydaktyczna i wychowawcza z uczniami lub młodocianymi stanowi podstawowe zajęcie i jest wykonywana w tygodniowym wymiarze godzin przewidzianym dla nauczycieli, powinni posiadać kwalifikacje takie, jakie wymagane są od nauczycieli. Natomiast instruktorzy, dla których praca dydaktyczna i wychowawcza z uczniami lub młodocianymi nie stanowi podstawowego zajęcia lub jest wykonywana w tygodniowym wymiarze godzin niższym niż przewidziany dla nauczycieli, powinni posiadać, co najmniej tytuł mistrza w zawodzie i przygotowanie pedagogiczne wymagane od nauczycieli. Instruktorzy praktycznej nauki zawodu, nie posiadający tytułu mistrza w zawodzie, powinni posiadać przygotowanie pedagogiczne lub ukończony kurs pedagogiczny oraz: wykształcenie średnie lub wyższe techniczne lub szkoły równorzędnej oraz odpowiedni staż pracy/doświadczenia zawodowego w zawodzie (od 3 do 6 lat), który objęty jest nauczaniem. Minimalna liczba godzin kursu pedagogicznego dla instruktorów

**„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.**



obejmuje co najmniej 70 godzin zajęć z psychologii, pedagogiki i metodyki oraz 10 godzin praktyki metodycznej.

Podsumowując, nauczyciel kształcenia zawodowego musi posiadać odpowiednie przygotowania kierunkowe wraz z odpowiednim przygotowaniem pedagogicznym.

### 3. Współpraca „szkoła – rynek pracy” – realizacja modelowego programu praktyk.

Aktualizacja wiedzy i umiejętności nauczycieli kształcenia zawodowego jest jednym z najważniejszych elementów wpływających na jakość kształcenia zawodowego młodzieży. Zmiany zachodzące w gospodarce, nowości technologiczne powodują, że nauczyciele powinni się doskonalić, żeby móc przekazywać uczniom wiedzę, zgodną z trendami panującymi w zawodzie.

Do głównych celów kształcenia nauczycieli przedmiotów zawodowych należy zwiększenie dopasowania systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy m.in. przez poprawę jakości kształcenia i szkolenia zawodowego oraz utworzenie i rozwijanie systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami. Upowszechnienie procesu współpracy pracodawców ze szkołami zawodowymi jest istotnym elementem podnoszącym jakość kształcenia zawodowego. Działania służące rozwojowi tej współpracy powinny być zaplanowane na poziomie szkoły, jako **cel główny** jej działalności.

Jednym z bardziej oczekiwanych przez pracodawców działań ze strony edukacji zawodowej jest taki poziom kształcenia zawodowego uczniów, aby odpowiadał on wymaganiom zbliżonym do rzeczywistego zakresu stanowiska pracy zawodowej w danym zawodzie. Niezmiernie ważną rolę w tym procesie pełni dobrze wyedukowana kadra nauczycieli, ponadto ważne jest, aby w opracowaniu zakresu programów praktyk dla nauczycieli/ instruktorów zawodu brali udział pracodawcy. Opinie pracodawców są niezwykle ważne, ponieważ wskazują potrzeby i oczekiwania

„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.



lokalnego rynku pracy wobec absolwentów szkół zawodowych. Dodatkowo włączanie pracodawców w proces opracowania, recenzowania i konsultowania programów praktyk sprzyja rozwojowi partnerstwa „szkoła – rynek pracy”.

Na podstawie badań zrealizowanych III kwartał 2013 r. przez KOWEziU dotyczącego monitorowania procesu wdrażania podstawy programowej kształcenia w zawodach organizowanie staży dla nauczycieli jako forma współpracy szkół z pracodawcami stanowiły tylko 6,21% wszystkich form współpracy szkół z rynkiem pracy jeśli taka współpraca istniała. Ważną informacją jest fakt, że tylko 55,47% ogółu respondentów (szkół biorących udział w tym badaniu) wskazało, że prowadzi jakąkolwiek współpracę z pracodawcami.

Podnoszenie kompetencji jest bardzo istotne dla nauczycieli przedmiotów zawodowych, a najbardziej efektywne są te formy, które opierają się na współpracy „szkoła-pracodawca”. Rozwój gospodarki oparty o nowe technologie i innowacyjne rozwiązania powoduje, że udział firm ma tak istotne znaczenie w wzroście kompetencji nauczycieli/instruktorów nauki zawodu. Praktyki w przedsiębiorstwach pozwalają poznać specyfikę pracy na danym stanowisku zawodowym w zawodzie, poznać wymagania pracodawców, zapoznać się z nowymi trendami i zmianami technologicznymi w firmach.

Na podstawie doświadczeń z projektu wdrażanie praktyki zawodowych dla nauczycieli przedmiotów zawodowych i instruktorów praktycznej nauki zawodu winno opierać się o bardzo szczegółową diagnozę posiadanych/zastanych umiejętności, wiedzy i praktycznego doświadczenia nauczycieli/ek oraz instruktorów/ek w danym zawodzie. Bilans kompetencyjny/diagnoza pozwala na modyfikację programu praktyk dla zawodu w określonym obszarze modułu tematycznego. Ważne jest również odpowiednie zidentyfikowanie miejsca praktyk (typu przedsiębiorcy). Identyfikacja firmy i określenie zastanego poziomu

**„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.**





posiadanych kompetencji nauczycieli daje możliwość wcześniejszego ustalenia szczegółowego programu praktyk przez szkołę we współpracy z przedsiębiorstwem. Bardzo istotną rolę w procesie realizacji praktyk odgrywa Opiekun Praktyki.

Praktyki zawodowe organizowane u pracodawców muszą odbywać się według określonego programu modułów/bloków tematycznych. Ważne jest, aby praktykanci wykonywali zadania zgodne z obowiązkami pracownika na danym stanowisku pracy. Taka forma umożliwia zapoznanie się z nowymi technologiami i formami organizacji pracy. Praktyka prowadzona w formie modułów tematycznych pozwala na usystematyzowanie wiedzy o obowiązkach w danym dziale oraz poznanie działów pokrewnych i zależności między nimi. Forma kształcenia nauczycieli przedmiotów zawodowych i instruktorów praktycznej nauki zawodu poprzez praktyki zawodowe pozwala na poznanie praktycznych i nowoczesnych rozwiązań stosowanych współcześnie na danym stanowisku pracy. Praktyka to informacja o realnych warunkach pracy w przedsiębiorstwach, znajomość wymagań pracodawców, zapoznanie się z zakresem obowiązków pracowników oraz system organizacji pracy.

Wobec zachodzących w kształceniu zawodowym zmian formalnych oraz nowych kierunków rozwoju kształcenia zawodowego szczególnego znaczenia nabiera **współpraca szkół zawodowych z pracodawcami** i aktywne ich uczestnictwo w procesie nauczania zawodu. Pracodawcy wskazują wiele barier utrudniających tę współpracę. Głównie są one związane ze sferą finansów - koszty finansowe wynikające z współpracy ze szkołami. Współpraca ze szkołami stwarza inne dodatkowe obciążenia pracodawcy – absorbuje czas, pojawia się ryzyko związane z obecnością ucznia w zakładzie. Wielu pracodawców wskazuje na niską motywację uczniów do nauki zawodu, brak selekcji przy przyjmowaniu ich na praktyczną naukę zawodu oraz na pewną bierność szkół w nawiązywaniu kontaktów i współpracy

**„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.**



z przedsiębiorcami. Nie mniej jednak pracodawcy aktywnie włączają się we współpracę ze szkołami poprzez:

- pomoc szkołom w organizacji zawodowego kształcenia praktycznego;
- wspieranie szkół poprzez oddelegowywanie do pracy w szkole innych osób – specjalistów, którzy mogą pełnić rolę nauczycieli zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi;
- organizowanie wspólnych konferencji, seminariów, forów zawodowych, pokazów, wycieczek zawodowych itp. dotyczących nowych rozwiązań organizacyjnych, technicznych i technologicznych w gospodarce;
- udział w życiu szkoły (uroczystościach, konkursach, „dniach otwartych”);
- udział w tworzeniu i modyfikowaniu programów i planów nauczania dla poszczególnych zawodów;
- doposażanie szkół w sprzęt, materiały dydaktyczne, surowce do praktycznej nauki zawodu itp., ze szczególnym uwzględnieniem nowoczesnych technologii w kształceniu;
- organizację szkoleń, staży i praktyk zawodowych dla nauczycieli w przedsiębiorstwach;
- organizację szkoleń i staży zawodowych dla uczniów w przedsiębiorstwach;
- organizację olimpiad, turniejów i konkursów w poszczególnych zawodach;
- patronaty nad szkołą lub klasą (tzw. klasy patronackie);
- sponsorowanie szkół, finansowanie stypendiów dla uczniów.

Warto tę pomoc dobrze wykorzystać, przedsiębiorcy powinni wyraźnie odczuwać, że stanowią jeden z ważnych filarów w procesie kształcenia zawodowego.



#### **IV. Wnioski i Zakończenie**

Dynamiczny rozwój gospodarki rynkowej i rosnąca konkurencja sprawiły, iż we współczesnych przedsiębiorstwach bardzo istotnym elementem w ich rozwoju stał się czynnik ludzki. Odpowiednie wykorzystanie zasobów ludzkich jest jednym z decydujących elementów efektywnego i konkurencyjnego funkcjonowania firmy. Zmienia się wizerunek pracy ludzkiej. Tworzą się nowe zawody, a w starych pojawiają się nowe elementy. Dziś wszystkie sektory gospodarki, a zwłaszcza usługi, doświadczają zmian technologicznych. Rynek pracy zmienia się tak dynamicznie, że niezwykle trudno dostosować treści kształcenia do zmieniających się reguł funkcjonowania tego rynku, a dla pracodawcy liczą się przede wszystkim kompetencje i rzeczywiste przygotowanie zawodowe. Odpowiedzią na te potrzeby powinna być ciągła współpraca szkół z pracodawcami, zarówno na poziomie staży i praktyk dla nauczycieli jak i dla uczniów.

Na potrzebę realizacji podobnych projektów wskazują wszyscy przedsiębiorcy zaproszeni do udziału w projekcie Ekonomista. Wszyscy oni pozytywnie oceniają projekt. Zaznaczają, że nauczyciele uczący przedmiotów zawodowych powinni orientować się nie tylko w teoretycznych rozwiązaniach, ale także w praktycznych, stosowanych przez przedsiębiorstwa. Wszyscy są zgodni, że pozwoli to na przekazywanie rzetelnej wiedzy uczniom, którzy po szkole będą lepiej przygotowani do zawodu, jak również będą uprzedzeni o wymaganiach potencjalnych pracodawców. Pracodawcy pozytywnie oceniają modelowy program praktyk, podział na poszczególne działy pozwolił na uporządkowanie zakresu przekazywanej wiedzy. Zwracano jednak uwagę, na potrzebę bardzo dokładnej analizy potrzeb praktykantów, na dokładne sprawdzenie poziomu wiedzy z całego zakresu szkolenia. Pozwoli to na zindywidualizowane podejście do każdego z uczestników praktyk, na

**„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.**



pełniejsze dopasowanie programu praktyk do potrzeb każdego z nich. Dodatkowo przedsiębiorcy zwracają uwagę na konieczność zachowania należytej staranności podczas doboru miejsca praktyk do faktycznych oczekiwań i umiejętności nauczycieli przedmiotów zawodowych i instruktorów praktycznej nauki zawodu. Wszyscy przedsiębiorcy rekomendują wzięcie udziału w podobnych projektach zarówno szkołom jak i przedsiębiorcom.

Wspólną cechą systemów edukacji zawodowej w krajach charakteryzujących się niskim współczynnikiem bezrobocia wśród młodych ludzi jest bardzo duży udział zajęć praktycznych (staży i praktyk zawodowych), które uzupełniają standardowe kształcenie teoretyczne. Dobre wykształcenie zawodowe to takie, które jest dopasowane zarówno do aktualnych, jak i przyszłych potrzeb rynku pracy. Absolwent szkoły zawodowej powinien mieć możliwość szybkiego podjęcia pierwszej pracy zgodnej z wyuczonym zawodem, ale także elastycznie dopasowywać się do zmieniającego popytu pracodawców na konkretne umiejętności w tym również na zmianę miejsca pracy.

Ogromną rolę w procesie przygotowania absolwenta do potrzeb rynku pracy ma kadra pedagogiczna. Wzrost poziomu kompetencji wszystkich nauczycieli biorących udział w projekcie wskazuje na to, że zaproponowany sposób realizacji praktyk przynosi wymierne rezultaty. Jest odpowiedzią na aktualne zapotrzebowanie doskonalenia zawodowego.

**„EKONOMISTA - pilotażowy program praktyk dla nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu”.**



Spis wykresów:

Wykres 1. Udział szkół w projekcie wg województw;

Wykres 2. Liczba osób zgłoszonych do projektu wg województw;

Wykres 3. Liczba uczestników praktyk zawodowych według województw;

Wykres 4: Liczba praktykantów biorąca udział w przedsiębiorstwach;

Wykres 5: Liczba kobiet i mężczyzn uczestniczących w projekcie, którzy uzyskali nowe kompetencje;

Wykres 6: Liczba kobiet i mężczyzn uczestniczących w projekcie, którym wzrosły kompetencje;

Wykres 7. Jak Pan(i) ocenia wartość merytoryczną wiedzy przekazywanej w trakcie praktyk?

Wykres 8. Jak Pan(i) ocenia ogólną przydatność praktyk dla nabycia konkretnych umiejętności praktycznych w ramach doskonalenia zawodowego?

Wykres 9. Czy Pan(i) zarekomendował(a) by innym osobom uczestnictwo w tym programie w przyszłości?

Spis rysunków:

Rysunek 1. Udział kobiet i mężczyzn w projekcie;

Rysunek 2. Liczebność uczestników projektu w poszczególnych latach jego realizacji;

Rysunek 3. Procentowy udział praktykantów z terenów miejskich i wiejskich;